

STUDIU

PRIVIND DOSARELE DE CORUPȚIE

---

arhivate în instanțele de judecată în perioada 01.01.2010 – 30.06.2012

CHIȘINĂU

octombrie 2013

Elaborat de către Centrul Național Anticorupție, cu suportul Curții Supreme de Justiție și împreună cu experții Proiectului MIAPAC și Misiunii EUHLPAM, în baza unei cercetări ample a dosarelor de corupție transmise în judecată și examinate de instanțele naționale în vederea executării p.7 și 8 din Planul de acțiuni pe anii 2012-2013 pentru implementarea Strategiei Naționale Anticorupție 2011-2015. Conține o analiză a dosarelor penale referitoare la art.191 (1) lit.d) și alin.(4), 256, 324, 325, 326, 327, 330, 333 și 334 CP al Republicii Moldova. Relevă tendințele în instrumentarea dosarelor de corupție de către organele de urmărire penală, procuratură și instanțele de judecată, precum și formulează recomandări de îmbunătățire a practicii și a cadrului legal pertinent. Concluziile și recomandările preliminare ale studiului au fost consultate cu reprezentanții procuraturii, Ministerului Justiției și prezentate Consiliului Superior al Magistraturii și Curții Supreme de Justiție.

Lista abrevierilor:

CA – Curtea de Apel

CSJ – Curtea Supremă de Justiție

CCCEC – Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției (în prezent – Centrul Național Anticorupție)

CNA – Centrul Național Anticorupție

CP – Codul penal al Republicii Moldova

CPP – Codul de procedură penală al Republicii Moldova

MAI – Ministerul Afacerilor Interne

Proiectul MIAPAC – Proiect finanțat de Uniunea Europeană “Susținerea Guvernului Moldovei în domeniul anticorupției, reformei Ministerului Afacerilor Interne, inclusive a poliției și protecției datelor cu caracter personal” (octombrie 2011-octombrie 2013)

Misiunea EUHLPAM – Misiunea Uniunii Europene de Consiliere în Politici Publice la Nivel Înalt pentru Republica Moldova

PA – Procuratura Anticorupție

PG – Procuratura Generală

RM – Republica Moldova

u.c. – unități convenționale

o.u.p. – organul de urmărire penală

Cuprins:

Rezumat executiv	4
I. INTRODUCERE.....	6
I.1. Metodologia realizării studiului.....	6
I.2. Eșantionul studiat.....	6
II. CARACTERIZAREA FENOMENULUI CORUPȚIEI	8
II.1. Incidența faptelor corupționale	8
II.2. Locul săvârșirii infracțiunii	9
II.3. Profilul infractorului	10
II.3.1. Profilul subiectului abuzurilor (art.191, 327, 332)	11
II.3.2. Profilul subiectului pasiv: “corupții” (art.256, 324, 330, 333 CP)	12
II.3.3. Profilul subiectului activ: “corupătorii și traficanții” (art.325, 326, 334 CP)	13
II.3.4. Profilul denunțatorului (art.324, 326 CP)	14
II.4. Mobilul infracțiunii	16
II.4.1. Motivația subiectului pasiv: obiectul material al infracțiunii	16
II.4.2. Motivația subiectului activ: contraprestația	16
III. URMĂRIREA PENALĂ	18
III.1. Organele care desfășoară urmărirea penală (art.266-272 CPP)	18
III.2. Sesizarea organului de urmărire penală (art.262 CPP)	19
III.3. Calificarea infracțiunii în cadrul urmăririi penale (art.274 CPP)	20
III.4. Aplicarea măsurilor preventive și a altor măsuri de constrângere pe parcursul procesului penal (art.178, 179, 180, 185, 188, 191, 192, 200, 203 CPP)	21
III.5. Documentarea infracțiunii	22
III.6. Înaintarea pretențiilor materiale de către partea vătămată	23
III.7. Evoluții legislative privind utilizarea interceptărilor în cadrul urmăririi penale a infracțiunilor de corupție	24
IV. EXAMINAREA JUDICIARĂ	29
IV.1. Instanțele de judecată care examinează cazuri de corupție	29
IV.2. Numărul ședințelor de judecată în care se examinează cauzele de corupție. Tergiversări ...	30
IV.3. Realizarea dreptului la apărare a inculpatului	30
IV.4. Modificarea acuzării de către procuror. Poziția procurorului în cadrul susținerilor verbale în vederea agravării sau atenuării situației inculpatului	31
IV.5. Soluțiile adoptate de instanțele de judecată	32
IV.5.1. Încadrarea juridică definitivă a infracțiunii	33
IV.5.2. Aprecierea probelor	34
IV.5.3. Procesul de individualizare a pedepselor	35
IV.5.4. Aplicarea confiscării speciale	40
IV.5.5. Pedepsele aplicate	41
IV.5.6. Înlăturarea condițiilor ce au contribuit la săvârșirea infracțiunilor: încheieri interlocutorii	47
V. CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI	51

Rezumat executiv:

Scopul studiului a fost de a efectua o analiză cu privire la practicile de urmărire penală, susținere a acuzării de stat în instanțele de judecată, examinare judiciară și sancționare a actelor de corupție în RM. Pentru aceasta, CNA, cu suportul CSJ și asistență din partea Proiectului MIAPAC și a Misiunii EUHLPAM a examinat toate dosarele de corupție pe care a fost pronunțată o soluție definitivă și irevocabilă de către instanțele de judecată în perioada 2010-2012 (primele 6 luni). **Eșantionul** a cuprins 198 dosare penale, intentate în privința a 246 persoane, dintre care 204 au fost inculpate, cărora li s-a incriminat săvârșirea a 229 fapte penale, precum: coruperea pasivă, coruperea activă, traficul de influență, abuzul de putere sau abuzul de serviciu, darea de mită, luarea de mită, delapidarea averii străine cu folosirea situației de serviciu, alte infracțiuni conexe.

Studiul relevă că **dosarele penale de corupție care ajung în instanțele de judecată** – conform datelor din rechizitoriu – sunt cele de trafic de influență (49%), abuz de putere sau abuz de serviciu (17%), corupere pasivă și primirea unei remunerații ilicite de către un funcționar public (16%). Foarte rare sunt cazurile de examinare a formelor de corupere activă și dare de mită (4,5%), ceea ce vorbește despre faptul că funcționarii publici (subiecții pasivi ai actelor de corupție) nu sunt predispuși să denunțe coruperea lor de către subiecții activi. Cele mai frecvente acte de corupție admise de către funcționari se săvârșesc direct la locul de serviciu, de regulă, în schimbul unor sume de bani (95%), valoarea medie a cărora este de 12.245 lei¹, pentru care funcționarii se oferă să îndeplinească acțiuni contrare atribuțiilor de serviciu sau să nu le îndeplinească deloc (74%).

Profilul subiectului pasiv al actelor de corupție și abuzuri este cel al unui bărbat (80%), cu o vîrstă de aproximativ 40-42 ani, cu studii superioare (66-85%), care activează în cadrul organelor de drept sau justiției (32-45%), în cadrul unei autorități publice (17-24%), exercitînd o funcție de execuție sau conducere de aproximativ 5-8 ani, fără antecedente penale (100%). **Profilul subiectului activ și al traficantului de influență** este cel al unui bărbat (85%) cu vîrsta medie de aproximativ 41 ani, cu studii superioare (58%), neangajat (28%) sau angajat la o întreprindere (24%), fie în cadrul unui organ de drept (12%), avînd o vechime în muncă de aproximativ 6 ani. Totodată, **profilul denunțătorilor actelor de corupție**, este cel al unui bărbat (73%) cu vîrsta medie de 32 de ani, fără studii superioare (86%), aproape la sigur neangajat în cîmpul muncii (72%) și care nu are nici o relație specială cu funcționarul căruia îi oferă mită (93%). Cît privește **urmărirea penală pe cazurile de corupție** studiate, activitate operativă de investigații a fost desfășurată de CCCEC în 60% din cazuri, urmărire penală a fost pornită de CCCEC pe 55%² și exercitată de CCCEC pe 51%³ din cazuri. Conducerea urmăririi penale a fost exercitată în 62% din cazuri de către Procuratura Anticorupție. Cel mai frecvent, dosarele de corupție se intentează în baza denunțurilor și a plîngerilor (80%). Examinarea sesizărilor durează de cele mai multe ori 1 zi (63%) sau pînă la 1 săptămîină (14%), iar urmărirea penală pînă la transmiterea dosarului în judecată durează, în mediu, 2,5 luni. Cele mai des aplicate măsuri preventive sunt cele de nepărsire a țării sau localității (71%) și cele ce țin de arest (17%). În fiecare al 5 dosar (17%), părțile vătămate pe dosare înaintează pretenții materiale, valoarea medie a acestora fiind de 24.840 lei. 63% din dosarele de corupție studiate au fost documentate în flagrant delict.

---

¹ Suma medie a mitei a fost calculată doar reieșind din sumele de bani documentate în flagrant, nu și a sumelor de bani transmise anterior, înainte de adresare la organul de drept, fapt care determină formularea pretențiilor materiale în sume și mai mari de către părțile vătămate.

² În celelalte 5% din cazuri urmărirea penală a fost pornită de procuratură

³ Diferența la fel se explică prin reținerea dosarelor penale în procedura procuraturii.

Cît privește **examinarea judiciară** a dosarelor de corupție, jumătate (49%) au fost examinate în primă instanță de către judecătoriile din circumscripția Curții de Apel Bălți, iar aproximativ o treime (35%) – de către judecătoriile din circumscripția Curții de Apel Chișinău. Aproape jumătate din toate dosarele de corupție (43%) se examinează într-o singură ședință de judecată, fapt ce se explică prin aplicarea pe larg a acordului de recunoaștere a vinovăției de către inculpat, care permite examinarea în procedură judiciară simplificată a dosarului. La susținerea acuzării de stat, procurorii solicită instanței de judecată, în nouă din zece cazuri (91%), aplicarea unor prevederi speciale din CP prin care se ușurează pedeapsa inculpatului. Din cazurile cînd procurorii invocă aceste prevederi, în 81% se solicită încheierea acordului de recunoaștere a vinovăției (pentru care se reduce cu o treime din pedeapsa maximă) și acest lucru se face nu în schimbul unei colaborări în privința altor corupți greu de anchetat, ci pur și simplu pentru finalizarea mai grabnică a procedurilor în fața instanței.

În **rezultatul examinării judiciare** a dosarelor de corupție, instanțele de fond au pronunțat soluții de condamnare în 60% din cazuri, de încetare a procesului penal – în 31% de cazuri și au dat soluții de achitare în 9% de cazuri. În procesul de **individualizare a pedepsei** de către instanțele de judecată, s-a constatat că judecătorii aplică excesiv anumite prevederi ale CP care reduc considerabil din pedeapsa penală. Astfel, în fiecare al treilea caz examinat (27-29%) instanțele dispun liberarea de răspundere penală și atragerea la răspundere contravențională (art.55 CP). În patru din cinci cazuri de corupție pe care se pronunță condamnări (81-71%), judecătorii aplică acordul de recunoaștere a vinovăției, cu reducerea a 1/3 din pedeapsa maximă (art.80 CP). În fiecare al treilea caz pe care se pronunță condamnări (26-27%) instanțele dispun aplicarea pedepselor mai blînde în legătură cu anumite circumstanțe excepționale, caz în care instanțele pot aplica pedepse sub limita prevăzută de lege și pot să nu aplice pedepsele complementare obligatorii (cum ar fi privarea de dreptul de a ocupa o anumită funcție pe un termen de pînă la 5 ani (art.79 CP). În fiecare al treilea caz (33-29%) instanțele dispun suspendarea executării pedepsei.

Prin urmare, **pedepsele contravenționale** aplicate în privința a 27%-29% din inculpați au fost amenzi de aproximativ 2.500 lei. Cît privește **pedepsele penale** suportate de 60% din inculpați care au fost condamnați pentru acte de corupție: 78-86% au achitat amenzi penale în valoare medie de 10.600-11.800 lei, 35%-31% li s-a aplicat pedeapsa complementară obligatorie de privare de dreptul de a ocupa anumite funcții (ceilalți 2/3 din condamnați nefiind opriți să revină în serviciul public), 34% sunt condamnați la pedepse privative de libertate cu suspendarea executării pedepsei pe un termen de 1,5-1,8 ani și doar în 1,5% din cazuri (3 dosare) au fost date pedepse privative de libertate cu executare reală, pe un termen mediu de 7 luni. Pedepse privative de libertate cu executare reală au fost aplicate doar pentru trafic de influență, nu și pentru corupere pasivă și abuzuri comise de funcționarii publici.

S-a mai stabilit că partea acuzării nu înaintează în judecată, iar instanțele de judecată **nu condamnă și sancționează actele de corupere pasivă săvîrșite prin alte forme decît primirea recompenselor ilicite**, ignorînd în totalitate alte 4 forme posibile ale acestei componente de infracțiuni: pretinderea, acceptarea recompenselor ilicite sau oferta ori promisiunea acestora. Aceeași este situația cu abuzurile de putere care cauzează daune considerabile interesului public – **nu se examinează infracțiuni de acest gen săvîrșite împotriva interesului public**. Instanțele **nu confiscă niciodată rezultatele infracțiunilor de corupție, limitîndu-se de obicei la restituirea sumelor de bani transmise sub control în cadrul flagrantului**, adică a banilor oferii tot de către stat. În acest fel, infractorii nici nu sunt pedepsiți, nici nu sunt preveniți să nu săvîrșescă alte acte de corupție pe viitor.

I. INTRODUCERE

Una din cele mai stringente probleme, mijloc de supraviețuire pentru unii și de îmbogățire pentru alții, de toți criticată și de toți practică – corupția în Republica Moldova este un subiect inevitabil, pe larg abordat în cadrul discuțiilor publice, sondajelor sociologice, reglementărilor legislative și negocierilor politice. În pofida abundenței informației generale despre corupție și despre persoanele concrete care o săvârșesc, în plasa sistemului justiției penale nimeresc prea puțini corupți, iar cei care nimeresc deseori scapă de consecințele prevăzute de legislație. Chiar dacă oferă legi și organe de aplicare a legilor, statul continuă să eșueze în combaterea corupției. *De ce?* Studiul dat încearcă să găsească răspuns la această întrebare. Cercetarea se concentrează mai degrabă pe cauzele ineficienței luptei împotriva corupției decât pe fenomen propriu-zis. Studiul a fost inițiat de către Centrul Național Anticorupție (în continuare – CNA) împreună cu Proiectul finanțat de Uniunea Europeană “Susținerea Guvernului Moldovei în domeniul anticorupției, reformei Ministerului Afacerilor Interne, inclusive a poliției și protecției datelor cu caracter personal” (Proiectul MIAPAC), a Misiunii Uniunii Europene de Consiliere în Politici Publice la Nivel Înalt (Misiunea EUHLPAM), suportul logistic necesar studierii dosarelor arhivate în instanțele de judecată fiind oferit de către Curtea Supremă de Justiție (CSJ).

I.1. Metodologia realizării studiului

Obiectul de cercetare al studiului sunt dosarele penale cu privire la corupție, deferite justiției și ulterior arhivate la instanțele de fond în perioada 1.01.2010-30.06.2012. Aceste dosare au fost solicitate de către CSJ, unde au fost acumulate în a doua jumătate a anului 2012. Analiza lor s-a desfășurat folosind un chestionar detaliat, structurat conform etapelor desfășurării procesului penal. Ulterior, în prima jumătate a anului 2013, informația a fost generalizată pentru toate dosarele din eșantionul studiat, potrivit parametrilor incluși în chestionar. Chestionarul, generalizarea datelor și analiza lor a fost efectuată în comun de către experții din cadrul CNA, a Proiectului MIAPAC și a Misiunii EUHLPAM. Concluziile și recomandările prealabile ale studiului au fost consultate cu reprezentanții procuraturii și ai Ministerului Justiției, fiind prezentate Consiliului Superior al Magistraturii și Curții Supreme de Justiție.

I.2. Eșantionul studiat

Pentru prezenta cercetare au fost selectate 198 dosare penale în care a fost examinată săvârșirea infracțiunilor prevăzute de următoarele articole din CP al RM:

- art.191 alin.(2) lit.d) – delapidarea averii străine cu folosirea situației de serviciu, alin.(4) și (5) al aceluiași articol – delapidarea averii străine cu folosirea situației de serviciu în proporții mari și deosebit de mari;
- art.256 – primirea unei remunerații ilicite pentru îndeplinirea lucrărilor legate de deservirea populației;
- art.324 – coruperea pasivă;

- art.325 – coruperea activă;
- art.326 – traficul de influență;
- art.327 – abuzul de putere sau abuzul de serviciu;
- art.330 – primirea de către un funcționar a recompensei ilicite⁴;
- art.333 – luarea de mită;
- art.334 – darea de mită.

Cele 198 dosare penale din eșantion au fost intentate în privința a 246 persoane, cărora li s-a incriminat săvârșirea a 229 fapte prevăzute de CP. După cum în unele dosare făptuitorilor li s-a incriminat săvârșirea și a altor infracțiuni concomitent cu cele prevăzute în articolele din eșantionul de bază, studiul s-a extins și la ele, în măsura în care a fost necesară corelarea lor. Din 246 persoane, cărora li s-au incriminat săvârșirea actelor de corupție, 204 au fost inculpate și în instanțele de judecată.

Articole din eșantionul de bază	Art.191 Delapidarea averii străine	15	6%
	Art.256 Primirea unei remunerații ilicite pentru îndeplinirea lucrărilor legate de deservirea populației	1	0,4%
	Art.324 Coruperea pasivă	60	26%
	Art.325 Coruperea activă	8	3%
	Art.326 Trafic de influență	74	32%
	Art.327 Abuzul de putere sau abuzul de serviciu	36	16%
	Art.330 Primirea de către un funcționar a recompensei ilicite	6	3%
	Art.333 Darea de mită	1	0,4%
	Art.334 Luarea de mită	0	0%
<i>Subtotal articole din eșantion</i>		201	87%
Alte articole	Art.186 Furtul	1	0,4%
	Art.187 Jaful	1	0,4%
	Art.190 Escrocheria	1	0,4%
	Art.248 Contrabanda	1	0,4%
	Art.328 Excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu	3	1%
	Art.329 Neglijența	1	0,4%
	Art.332 Falsul în acte publice	19	8%
	Art.361 Confecționarea, deținerea, vânzarea sau folosirea documentelor oficiale, a imprimatelor, ștampilelor sau sigiliilor false	4	2%
<i>Subtotal alte articole</i>		31	13%
TOTAL		232	100%

⁴ Art.330 exclus prin Legea nr.245 din 02.12.2011, în vigoare 03.02.2012. În prezent, faptele prevăzută de norma articolului exclus din CP cad sub incidența art.324 corupere pasivă. Prin urmare, studierea practicii judiciar-penale pe marginea acestui articol a rămas actuală.

II. CARACTERIZAREA FENOMENULUI CORUPȚIEI

Datorită latenței, corupția este un fenomen greu de caracterizat. Așa fiind, există mai multe prisme prin care poate fi privită și descrisă. Una din ele este și practica de contracarare a infracțiunilor de corupție de către organele statului. În acest capitol se face o descriere a fenomenului corupției după cum se desprind anumite trăsături din studierea dosarelor penale incluse în eșantionul cercetării.

II.1. Incidența faptelor corupționale

În cadrul capitolului precedent a fost caracterizat eșantionul de studiu prezentând statistici despre intentarea dosarelor penale pe pretinse fapte de corupție. Acest lucru ne ajută să înțelegem ce fapte corupționale sunt cel mai des depistate de organele de drept. Potrivit acestor statistici, cel mai frecvent descoperite infracțiuni de corupție sunt: traficul de influență – 32%, coruperea pasivă – 26%, abuzurile de putere sau abuzurile de serviciu – 16%, urmate de falsurile în acte publice – 8% și delapidări cu folosirea situației de serviciu – 6%. Formele de corupere activă se întâlnesc mai rar în dosarele penale instrumentate. Astfel, doar 3% din dosarele de corupție sunt intentate pe corupere activă și 0,4% - pe luare de mită.

Concluziile secțiunii II.1.:

Avînd în vedere că, în viața reală incidența corupției active trebuie să fie egală cu cea a corupției pasive, deoarece de fiecare dată cînd cineva acceptată, solicită sau estorcă o remunerație / comision ilicit, există și cineva care o oferă, coraportul atît de diferit dintre dosarele penale instrumentate pe forme de corupție pasivă și activă (26% - corupere pasivă și 3% - corupere activă) vorbește despre următoarele:

a. *În cadrul tranzacției ilicite de corupție, **partea care este cel mai des nemulțumită și, prin urmare denunță comportamentul celeilalte părți organelor de drept, este cetățeanul de rînd.** Posibilele cauze ale nemulțumirii lui ar fi: prezența elementului de estorcare, insatisfacția în legătură cu contraprestația funcționarului sau în legătură cu mărimea comisionului ilicit pretins.*

b. ***Eficiența organelor de drept în procesul de documentare a infracțiunilor de corupție este într-o mare măsură dependent de denunțul făcut de către una din părțile implicate în tranzacția ilicită.** Șansele documentării concomitente a subiecților activi și pasivi în infracțiunile de corupție și atragerea ambilor la răspundere penală sunt foarte reduse în RM.*

c. ***Subiecții activi ai infracțiunilor de corupție (corupătorii) sunt rareori atrași la răspundere penală** deoarece legislația în vigoare le oferă concesiia scutirii de consecințe penale în cazul denunțării infracțiunii și colaborării de organul de urmărire penală.*

Totodată, o altă concluzie importantă ce se impune în acest context este cea cu privire la competențele CNA de urmărire penală a infracțiunilor de corupție după 1 octombrie 2012, din care au fost excluse art.191 alin.(2) lit.d) – delapidarea averii străine cu folosirea situației de serviciu, alin.(4) și (5) – aceeași infracțiune săvârșită cu folosirea situației de serviciu, agravată de proporții mari și foarte mari. După cum se vede din analiza efectuată, ponderea acestora este considerabilă – 6% din eșantionul total studiat (în care se includ și alte infracțiuni decât cele de corupție), sau de 7,5% din eșantionul studiat al actelor de corupție.

Recomandările secțiunii II.1.:

a. Implementarea mecanismelor de testare a integrității profesionale, în vederea stimulării denunțării actelor de corupere activă.

b. Revizuirea competențelor de urmărire penală ale CNA prevăzute la art.269 CPP, modificate la 25 mai 2012, astfel încât acestea să cuprindă tot spectrul de infracțiuni de corupție și conexe, adăugând următoarele componente: delapidarea averii străine art.191 alin.(2), numai atunci când prejudiciul respectiv a fost cauzat autorităților și instituțiilor publice, întreprinderilor de stat sau bugetului public național.

c. De asemenea, se recomandă excluderea din competențele CNA a atribuțiilor de investigare a infracțiunilor prevăzute la art.328 (excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu), atunci când infracțiunea nu aduce atingere interesului public, nu a cauzat prejudicii autorităților și instituțiilor publice, întreprinderilor de stat sau bugetului public național. Principalul motiv în acest sens este că marea majoritatea a cazurilor de excese și depășiri se referă la maltratări și tortură admise de către organele de poliție, în acest sens existînd organe specializate de prevenire și combatere a torturii.

d. Examinarea oportunității completării competențelor CNA cu investigarea infracțiunii prevăzute la art.190 alin.(2) lit.d) – escrocheria cu folosirea situației de serviciu. În acest sens, poate fi stabilită aceeași condiție care este recomandată și pentru art.191 alin.(2) și art.328 – atunci când a cauzat prejudicii autorităților și instituțiilor publice, întreprinderilor de stat sau bugetului public național.

II.2. Locul săvârșirii infracțiunii

Studiind dosarele din eșantion, s-a stabilit că majoritatea covârșitoare a infracțiunilor de corupție depistate de organele de drept, sunt săvârșite chiar la locul de muncă al funcționarului sau, după caz al traficantului, al persoanei care gestionează o instituție, întreprindere, organizație: în biroul de serviciu sau într-un alt loc din cadrul instituției unde acesta activează.

Faptul că funcționarii nici nu încearcă să se ascundă vorbește concomitent despre mai multe lucruri:

- a. Infractorii nu simt remușcări, nu au senzația că ar face ceva greșit, din moment ce nici nu-și schimbă cadrul normal de activitate pentru a încheia și executa tranzacții de corupție. Ea se

întâmplă atât de natural, cum ai veni și pleca de la serviciu. Într-un fel, corupția pare să facă parte din programul lor de lucru, pentru care primesc și salarii din bugetul public. Ei, practic, nu se simt infractori.

- b. Infractorii au senzația impunității, care ar putea fi alimentată de diverși factori: sunt prea rare sau nu există deloc exemplele de atragere la răspundere penală a colegilor lor corupți de către organele de drept, iar cei care au fost atrași la răspundere nu au suportat consecințe dramatice pentru cariera lor. Totodată, faptul că infracțiunile de corupție se săvârșesc direct în birourile de serviciu îi face pe infractori previzibili și relativ vulnerabili pentru organele de drept.

Concluziile secțiunii II.2.:

Deși nu pare a fi surprinzător faptul că locul obișnuit al săvârșirii infracțiunilor de corupție sunt birourile de serviciu, el permite desprinderea unei concluzii foarte importante pentru a caracteriza fenomenul corupției în RM: subiecții infracțiunii, și în special funcționarii, săvârșesc acte de corupție în cadrul lor obișnuit de activitate, fără a simți nevoia de a se ascunde. Prin urmare, corupția este o practică firească în cadrul serviciului public.

Recomandările secțiunii II.2.:

Promovarea implementării măsurilor de supraveghere audio/video, de testare a integrității profesionale în cadrul normal de activitate profesională cel puțin al anumitor categorii de funcționari, cum ar fi actorii din sistemul justiției, activitatea cărora este deosebit de importantă pentru funcționarea statului și menținerea încrederii cetățenilor în autoritatea statului – devine argumentată. Cunoașterea faptului că integritatea funcționarilor la locul de muncă se află sub o monitorizare deschisă și autorizată ab initio, ar transmite un mesaj clar că săvârșirea actelor de corupție la locul de muncă este totuși un lucru greșit, pentru el nu este loc în cadrul normal al desfășurării activității profesionale. Introducerea acestor măsuri ar crea anumite complicații de ordin logistic, cum ar fi găsirea timpului în afara orelor de program și a unui loc în afara biroului de serviciu pentru asemenea tranzacții, ceea ce ar putea avea un efect preventiv, făcându-i pe cei corupți să se simtă infractori.

II.3. Profilul infractorului

Pentru a înțelege mai bine corupția ca fenomen criminologic, e necesară studierea profilului infractorului. 224 subiecți din 198 dosare penale incluse în cercetare au fost analizați din perspectiva următoarelor criterii:

- sex
- vîrstă
- studii
- deținerea titlurilor/gradelor

- locul de muncă
- funcția ocupată
- stagiul de muncă
- antecedente penale

În continuare, sunt descrise profilurile infractorilor conform următoarelor categorii:

- subiecții faptelor diverselor forme de abuz (art.327, precum și art.190, 191, 328, 332, 361 CP etc.)
- subiecții faptelor de corupere pasivă – “corupții” (art.256, 324, 330, 333 CP)
- subiecții faptelor de corupere activă – “corupătorii și traficantii” (art.325, 326, 333 CP)
- subiecții denunțatori ai actelor de corupție.

Documentarea faptelor de corupție se face, de obicei, cu sprijinul uneia dintre părțile tranzacției ilicite de corupție, care, din diverse motive, alege să coopereze cu organele de drept, fiind scutită în schimb de răspundere penală. Din aceste considerente, cercetarea a fost extinsă și la subiecții denunțatori, profilul cărora prezintă interes pentru o mai bună înțelegere a subiectului activ al infracțiunilor de corupție, chiar dacă, formal, aceștia eludează în mod legal răspunderii juridice. Astfel, chiar dacă în eșantionul cercetat există foarte puține dosare de corupere activă (art.325 CP) și nici unul de dare de mită (art.334 CP), profilul subiecților acestor infracțiuni poate fi desprins din studierea profilului denunțătorilor.

II.3.1. Profilul subiectului abuzurilor (art.191, 327, 332)

CRITERIU	VARIABLE	VALORI	
Sex	Bărbați	80%	
	Femei	20%	
Vîrsta	Categoriile de vîrstă	Bărbați	Femei
	18-30 ani	28%	0%
	30-40 ani	25%	8%
	40-50 ani	17%	33%
	50-60 ani	13%	42%
	60 ani +	17%	17%
	Vîrsta medie	40 ani	50 ani
Studii	Medii incomplete	2%	
	Medii, inclusiv speciale	32%	
	Superioare incomplete	2%	
	Superioare	66%	
Titluri/grade	Grade în poliție, speciale	23%	
	Alte (în serviciul public)	2%	

Loc de muncă	Autoritate a administrației publice	17%
	Întreprindere de stat	19%
	Întreprindere privată	5%
	Organe de drept și justiție	45%
	Instituție de învățământ	2%
	Instituție de medicină	7%
	Neangajat în câmpul muncii (lomer, pensionar)	5%
Funcția ocupată	Funcție de conducere	41%
	Funcție de execuție	59%
Stagiul de muncă	Durata medie a stagiului	6 ani
Antecedente penale	Cu antecedente	10%
	Fără antecedente	90%

***Profilul subiectului abuzurilor corupționale** care se conturează din tabelul de mai sus este următorul: bărbat, cu o vîrstă de aproximativ 40 ani, cu studii superioare, care activează, cel mai probabil, în cadrul organelor de drept sau justiției, a unei autorități publice sau întreprinderi de stat, unde exercită o funcție de execuție sau conducere timp de aproximativ 5-6 ani, fără antecedente penale.*

II.3.2. Profilul subiectului pasiv: “corupții” (art.256, 324, 330, 333 CP)

CRITERIU	VARIABLE	VALORI	
Sex	Bărbați	80%	
	Femei	20%	
Vîrsta	Categoriile de vîrstă	Bărbați	Femei
	18-30 ani	17%	0%
	30-40 ani	28%	7%
	40-50 ani	13%	20%
	50-60 ani	30%	53%
	60 ani +	12%	20%
	Vîrsta medie	42 ani	52 ani
Studii	Medii incomplete	0%	
	Medii, inclusiv speciale	11%	
	Superioare incomplete	4%	
	Superioare	85%	
Titluri/grade	Grade în poliție, speciale	24%	
	Alte (în serviciul public)	1%	

Loc de muncă	Autoritate a administrației publice	24%
	Întreprindere de stat	7%
	Întreprindere privată	11%
	Organe de drept și justiție	32%
	Instituție de învățământ	8%
	Instituție de medicină	18%
	Neangajat în câmpul muncii (lomer, pensionar)	0%
Funcția ocupată	Funcție de conducere	29%
	Funcție de execuție	71%
Stagiul de muncă	Durata medie a stagiului	8 ani
Antecedente penale	Cu antecedente	3%
	Fără antecedente	97%

***Profilul subiectului pasiv** ce se desprinde din tabelul de mai sus este următorul: bărbat, cu studii superioare, de aproximativ 42 ani, cu studii superioare, ce activează în cadrul organelor de drept sau justiție, într-o autoritate publică sau în cadrul unei instituții medicale, care exercită funcții de execuție (de 2 ori mai rar exercită o funcție de conducere) de mai bine de 8 ani, fără antecedente penale.*

II.3.3. Profilul subiectului activ: “corupătorii și traficanții” (art.325, 326, 334 CP)

CRITERIU	VARIABLE	VALORI	
Sex	Bărbați	85%	
	Femei	15%	
Vîrsta	Categoriile de vîrstă	Bărbați	Femei
	18-30 ani	27%	19%
	30-40 ani	16%	25%
	40-50 ani	26%	12%
	50-60 ani	22%	32%
	60 ani +	9%	12%
	Vîrsta medie	41 ani	42 ani
Studii	Medii incomplete	7%	
	Medii, inclusiv speciale	35%	
	Superioare incomplete	6%	
	Superioare	52%	
Titluri/grade	Grade în poliție, speciale	6%	
	Alte (în serviciul public)	5%	

Loc de muncă	Autoritate a administrației publice	4%
	Întreprindere de stat	12%
	Întreprindere privată	24%
	Organe de drept și justiție	12%
	Avocatură	5%
	Instituție de învățământ	8%
	Instituție de medicină	7%
	Neangajat în câmpul muncii (șomer, pensionar)	28%
Funcția ocupată	Funcție de conducere	38%
	Funcție de execuție	62%
Stagiul de muncă	Durata medie a stagiului	6 ani
Antecedente penale	Cu antecedente	4%
	Fără antecedente	96%

Profilul corupătorului sau traficantului de influență, ce se desprinde din tabelul de mai sus este următorul: *bărbat, cu vîrstă de 41 ani, cu studii superioare sau medii, neangajat în câmpul muncii, sau angajat la o întreprindere privată, de stat sau în cadrul organelor de drept într-o funcție de execuție de aproximativ 6 ani, fără antecedente penale.* Un lucru curios care poate fi remarcat în acest tabel este faptul că o treime din traficanții și corupătorii activi sunt șomeri, iar o pătrime – sunt angajați la întreprinderi private. Cîte 12% din ei sunt angajați la întreprinderi de stat și organe de drept sau justiție. Deși în mod tradițional se afirmă că avocații sunt traficanții clasici de influență, se pare că incidența lor este cel puțin de 2,5 ori mai mică decît exponenții organelor de drept.

II.3.4. Profilul denunțătorului (art.324, 326 CP)

CRITERIU	VARIABLE	VALORI	
Sex	Bărbați	73%	
	Femei	17%	
Vîrsta	Categorii de vîrstă	Bărbați	Femei
	18-30 ani	48%	44%
	30-40 ani	28%	37%
	40-50 ani	12%	6%
	50-60 ani	12%	13%
	60 ani +	0%	0%
	Vîrsta medie	32 ani	34 ani
Studii	Medii incomplete	2%	
	Medii, inclusiv speciale	84%	
	Superioare incomplete	2%	

	Superioare	12%
Loc de muncă	Autoritate a administrației publice	2%
	Întreprindere de stat	0%
	Întreprindere privată	28%
	Organe de drept și justiție	0%
	Instituție de învățământ	0%
	Instituție de medicină	0%
	Neangajat în câmpul muncii (șomer, pensionar)	72%
Relația cu inculpatul	De serviciu	7%
	Nici o relație	93%
Calitatea procesuală	Martor	74%
	Parte vătămată	26%

Profilul corupătorilor activi denunțatori diferă de profilul descris din toate celelalte categorii. Astfel, denunțatorul este un bărbat mai tânăr, cu vârsta cea mai probabilă de pînă la 30-40 ani, în mediu avînd 32 ani, cu studii medii, aproape la sigur neangajat în câmpul muncii și care nu are nici o relație specială cu subiectul pasiv. Este interesant faptul că în categoria denunțătorilor actelor de corupție intră o majoritate covârșitoare de 72% de tineri cu vârsta între 18-40 ani, dar neangajați în câmpul muncii. Știind de reticența generală de conlucrare cu organele de drept a mării majorități a populației, nu este prea clar ce motivează șomerii tineri să denunțe actele de corupție.

Concluziile secțiunii II.3.:

Studiind profilul subiecților abuzurilor de serviciu și cel al subiectului coruperii pasive (funcționarii corupți) se observă că aceste două categorii prezintă mai multe trăsături comune. Astfel, putem spune că profilul ce se conturează al funcționarilor care abuzează de funcția pe care o dețin și a celor care iau mită este următorul: bărbat (80%), cu o vîrstă de aproximativ 40-42 ani, cu studii superioare (66-85%), care activează, cel mai probabil, în cadrul organelor de drept sau justiției (32-45%), în cadrul unei autorități publice (17-24%), exercitînd o funcție de execuție sau conducere de aproximativ 5-8 ani, fără antecedente penale (100%).

Mai devreme s-a constatat că, de regulă, actele de corupție se denunță de către cei care urmează să transmită mita funcționarului public. Prin urmare, profilul denunțatorului actelor de corupție ar trebui să se potrivească profilului subiectului coruperii active (corupătorului) și celui al traficantului de influență.

Cu toate acestea, între ei există diferențe considerabile. Astfel, dacă profilul corupătorilor și traficantilor este cel al unui bărbat (85%) cu vîrsta medie de aproximativ 41 ani, cu studii superioare (58%), neangajat (28%) sau angajat la o întreprindere (24%), fie în cadrul unui organ de drept (12%), avînd o vechime în muncă de aproximativ 6 ani, atunci în cazul profilului denunțătorilor actelor de corupție, vorbim despre un bărbat (73%) cu vîrsta medie de 32 de ani, fără studii superioare (86%), aproape la sigur neangajat în

cîmpul muncii (72%) și care nu are nici o relație specială cu funcționarul căruia îi oferă mită (93%). Avînd în vedere reticența generală a populației de conlucrare cu organele de drept, este curioasă tendința pronunțată în acest sens manifestată de tinerii șomeri.

O altă concluzie interesantă ce se desprinde este că, deși în mod tradițional profilul clasic asociat cu cel al traficantului de influență este cel al avocatului, datele studiului arată că incidența lor este cel puțin de 2,5 ori mai mică decît cea a exponenților organelor de drept.

II.4. Mobilul infracțiunii

Pentru a întregi profilul psihologic al subiectului infracțiunilor de corupție este necesar a înțelege motivația care îi determină la comiterea acestor fapte. Dacă subiectul faptelor de corupere pasivă urmărește obținerea anumitor bunuri și foloase pentru sine sau pentru alte persoane (obiectul material al infracțiunii), atunci subiectul faptelor de corupere activă urmărește obținerea unui anumit comportament din partea subiectului pasiv, care l-ar ajuta la rezolvarea favorabilă a necesităților sale (contraprestația). În continuare, se face o prezentare succintă a motivelor urmărite de către fiecare din acești subiecți la savîrșirea actelor de corupție.

II.4.1. Motivația subiectului pasiv: obiectul material al infracțiunii

În 95% din cazuri, subiectul pasiv al infracțiunilor de corupție urmărește obținerea banilor, în 3% din cazuri – obținerea bunurilor și în alte 2% - obținerea altor avantaje și privilegii.

În cadrul studierii dosarelor din eșantion, suma totală pretinsă în 169 de dosare a fost e peste 2 mln. lei, valoarea medie a mitei pretinse fiind de 12.245 lei.

Categoriile de bunuri pretinse sunt foarte diverse. Astfel, în dosarele studiate, obiectul material al infracțiunii îl constituiau: copaci, 50 l. de frișcă vegetală, metal, șlapi și ciorapi.

II.4.2. Motivația subiectului activ: contraprestația

În dosarele penale studiate, contraprestația urmărită de subiectul activ al infracțiunii din partea subiectului pasiv a fost în proporții de:

- 54% - pentru îndeplinirea unei acțiuni contrare exercitării funcției;
- 22% - pentru îndeplinirea obligațiilor de serviciu;
- 20% - pentru neîndeplinirea obligațiilor de serviciu;
- 4% - pentru grăbirea îndeplinirii obligațiilor de serviciu.

Cele mai frecvente cazuri de solicitare a îndeplinirii acțiunilor contrare exercitării funcției au fost în legătură cu: desfășurarea urmăririi penale, susținerea examenelor, eliberarea necorespunzătoare a certificatelor și prescripțiilor medicale, luarea deciziilor cu privire la invaliditate și stabilirea pensiei, eliberarea de serviciu militar în termen, evitarea înregistrărilor, verificărilor și perceperii taxelor în vamă, precum și neîntocmirea proceselor verbale de contravenții.

Concluziile secțiunii II.4.:

Studiul demonstrează cu certitudine că motivația principală din care funcționarii publici se angajează în acte de corupție este cea de îmbogățire. Astfel, în 95% din toate cazurile studiate, funcționarii pretindeau și primeau sume de bani. Valoarea medie a mitei pretinse a fost de 12.245 lei.

Cît privește scopurile urmărite de persoanele care oferă mită funcționarilor – aceștia își doresc încălcarea legii de către funcționari în proporție de 74% din cazuri: fie în forma neîndeplinirii obligațiilor de serviciu ale acestora (20%), fie în forma îndeplinirii unei acțiuni ce contravine funcției lor (54%). Cele mai frecvente cazuri în acest sens se referă la desfășurarea urmăririi penale, susținerea examenelor, eliberarea certificatelor, stabilirea invalidității și a pensiei, eschivarea de la îndeplinirea serviciului militar, eludarea controalelor vamale și a perceperii taxelor vamale, neîndeplinirea proceselor verbale de constatare a contravențiilor.

Recomandările secțiunii II.4.:

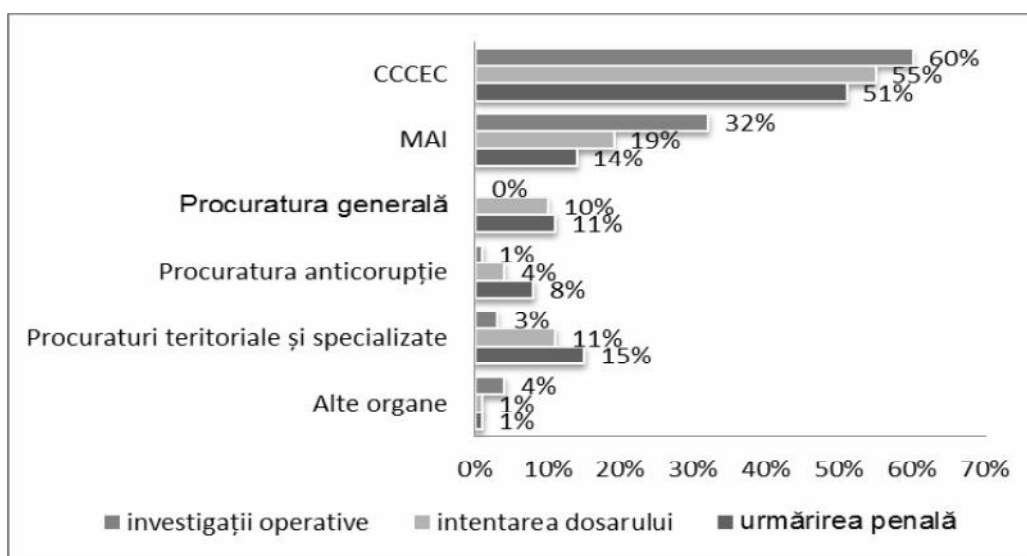
Avînd în vedere scopul evident de îmbogățire urmărit de funcționarii corupți, se recomandă promovarea și implementarea mecanismelor de atragere la răspundere penală pentru îmbogățire ilicită, confiscarea extinsă și, în acest sens, inversarea sarcinii probei privind averile deținute de către funcționarii corupți.

III. URMĂRIREA PENALĂ

În cadrul acestui capitol vor fi expuse considerente cu privire la derularea procesului de urmărire penală pe cauzele penale de corupție incluse în eșantionul de studiu. În special, sunt abordate următoarele aspecte: organele care desfășoară urmărirea penală pe cauzele de corupție (secțiunea III.1), sesizările organului de urmărire penală (III.2), încadrarea juridică a faptelor la etapa urmăririi penale (III.3), aplicarea măsurilor preventive în cadrul urmăririi penale (III.4), modalitățile de investigare și acumulare a probelor (III.5), precum și înaintarea pretențiilor de către partea vătămată la această etapă (III.6), pe final fiind expuse anumite considerente privind modificările legislative recente pertinente activității o.u.p. la investigarea actelor de corupție (III.7).

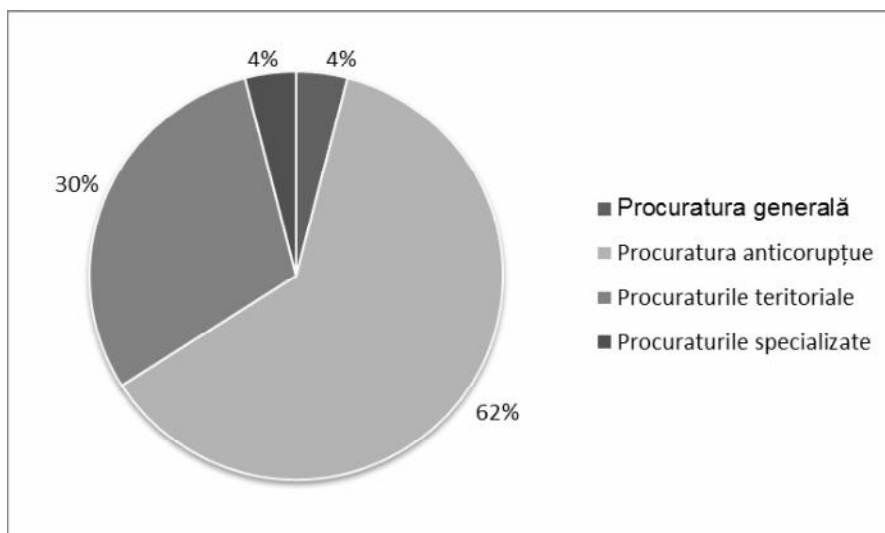
III.1. Organele care desfășoară urmărirea penală (art.266-272 CPP)

Pentru perioada de referință a studiului, organele implicate în desfășurarea investigațiilor operative, pornirea dosarului penal și efectuarea urmăririi penale au fost: CCCEC, MAI, Procuratura și alte organe.

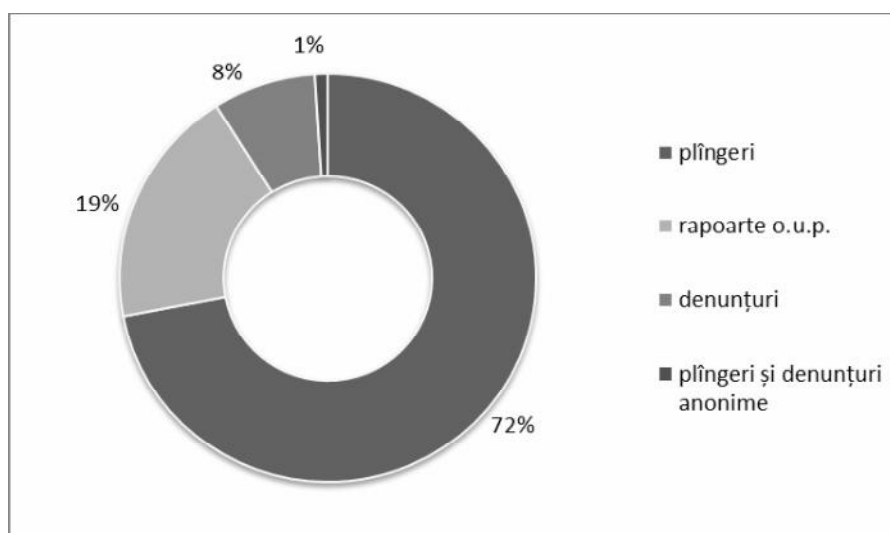
Din diagrama de mai sus, este clar că CCCEC a avut rol de lider în procesul de documentare a infracțiunilor de corupție, în raport cu alte organe. Astfel, pe 60% din dosarele penale CCCEC a efectuat investigații operative, a pornit urmărirea penală în privința a 55% și a efectuat urmărirea penală în 51% de cazuri. Organele din cadrul MAI au efectuat investigații operative în 32% din cauzele penale, au pornit urmărirea penală în 19% din cazuri și în 14% din cazuri au efectuat urmărirea penală pe aceste cauze. Decalajele se explică prin preluarea anumitor dosare de către organele procuraturii și/sau transmiterea lor după competență de către procurori. Astfel, procuratura a efectuat investigații operative în privința a 4% din dosare, a pornit urmărirea penală pe 25% din cauze și a exercitat nemijlocit urmărirea penală pe 34% din cauzele de corupție studiate.

Totodată, conducerea urmăririi penale pe cauzele examinate a fost efectuată în proporție de 62% de către PA, 30% - procuraturile teritoriale, 4% - PG și 4% - procuraturile specializate.

III.2. Sesizarea organului de urmărire penală (art.262 CPP)

Potrivit art.262 alin.(1) CPP, sesizarea organului de urmărire penală se face prin următoarele modalități: plângeri, denunț, autodenunț și depistarea nemijlocit de către organul de urmărire penală sau procuror a bănuielii rezonabile cu privire la săvârșirea unei infracțiuni. În cadrul dosarelor de corupție studiate, au fost stabilite tipurile de sesizări indicate în diagrama de mai jos.

Astfel, cele mai răspândite modalități de sesizare despre comiterea infracțiunilor de corupție sunt plîngerile și rapoartele o.u.p. Termenele de examinare a sesizărilor pe aceste cauze a fost de:

- 1 zi – 63%;
- 1 săptămână – 14%;
- 2 săptămâni – 7%;
- 1 lună – 10%;
- 2 luni – 5%;
- Mai mult de 1 lună – 1%.

Ulterior, durata medie a urmăririi penale înainte de transmiterea dosarului în instanța de judecată constituie 79 zile, sau 2,5 luni.

III.3 Calificarea infracțiunii în cadrul urmăririi penale penal (art.274 CPP)

În cadrul secțiunii II.1 din capitolul precedent au fost prezentate date cu privire la frecvența intentării dosarelor de corupție conform articolelor din CP. În continuare, este oferită informația privind evoluția calificării infracțiunilor de corupție, conform eșantionului de bază: art.191, 256, 324, 325, 326, 327, 330, 333 și 334.

	Articole CP	intentare	învinuire inițială	rechizitoriu
Articole din eșantionul de bază	Art.191 Delapidarea averii străine	6%	7%	8%
	Art.256 Primirea unei remunerații ilicite pentru îndeplinirea lucrărilor legate de deservirea populației	0,4%	1%	1,5%
	Art.324 Coruperea pasivă	26%	13%	13%
	Art.325 Coruperea activă	3%	3%	3%
	Art.326 Trafic de influență	32%	43%	49%
	Art.327 Abuzul de putere sau abuzul de serviciu	16%	16%	17%
	Art.330 Primirea de către un funcționar a recompensei ilicite	3%	4%	3%
	Art.333 Darea de mită	0,4%	1%	1,5%
	Art.334 Luarea de mită	0%	0%	0%
Alte articole	Art.190, 322, 323, 328,332, 328, 208, 248, 361, 370 etc.	13%	12%	4%

Din datele prezentate se observă schimbări mari în calificările pe 2 articole din eșantion: art.324 și art.326. Astfel, din momentul intentării dosarului pînă la transmiterea lui în judecată rămîn exact de două ori mai puține fapte penale încadrate în prevederile art.324 (de la 26% la 13%). În cazul art.326, situația este inversă, încadrarea juridică a acestor acțiuni sporind cu 17% pînă la transmiterea dosarului în judecată. Recalificările masive de la art.324 corupere pasivă la alte articole, făcute de organul de

urmărire penală încă la etapa prejudiciară nu este un fenomen neglijabil și necesită explicații. La momentul examinării dosarelor penale cuprinse în eșantion, dintre toate componentele de infracțiune de corupție, doar coruperea pasivă era infracțiune gravă, pe când celelalte, în lipsa agravantelor, erau infracțiuni mai puțin grave din punctul de vedere al legii penale. În asemenea circumstanțe, apăreau anumite dificultăți pentru organul de urmărire penală, legate de posibilitatea aplicării unui spectru mai larg de mijloace speciale de investigații. Astfel, în perioada de referință a studiului, era în vigoare vechea redacție a art.135 CPP „Interceptarea comunicărilor”, potrivit căreia, „interceptarea comunicărilor (convorbirilor telefonice, prin radio sau altor convorbiri cu utilizarea mijloacelor tehnice) se efectuează de către organul de urmărire penală cu autorizația judecătorului de instrucție, în baza ordonanței motivate a procurorului în cauzele cu privire la infracțiunile grave, deosebit de grave și excepțional de grave.” Prin urmare, pentru a avea la dispoziție mijloacele necesare de efectuare a investigațiilor pe cauze de corupție, organul de urmărire penală era nevoit să aplice calificarea care i-ar fi permis acest lucru. Din octombrie 2012 au intrat în vigoare prevederile noi ale CPP, potrivit cărora “măsurile speciale de investigații se dispun și se efectuează [...] doar în cazul existenței unei bănuieli rezonabile cu privire la pregătirea sau săvârșirea unei infracțiuni grave, deosebit de grave sau excepțional de grave” (art.132/1), fiind introdus și un articol nou în CPP art.132/8, care prevede exhaustiv componentele de infracțiune prevăzute în CP la investigarea cărora poate fi aplicată interceptarea comunicărilor.

Totodată, au fost atestate cazuri, când procurorul încadrează acțiunile învinuitorilor în rechizitoriu în prevederi mai blânde, trecând cu vederea prezența anumitor semne calificative agravante, cum ar fi primirea sumelor în proporții mari, exercitarea influenței promise și obținerea rezultatului pentru care s-a realizat traficul de influență, etc. În aceste cazuri, deși la rechizitoriu sunt anexate probe care demonstrează săvârșirea unei infracțiuni grave, procurorul încadrează acțiunile învinuitului ca infracțiune mai puțin gravă, fapt ce permite ulterior instanței de judecată să aplice prevederile art.55 CP, să înceteze procesul penal împotriva inculpatului și să-l atragă la răspundere contravențională – chiar dacă îl găsește vinovat de infracțiunea care îi este incriminată.

III.4. Aplicarea măsurilor preventive și a altor măsuri de constrângere pe parcursul procesului penal (art.178, 179, 180, 185, 188, 191, 192, 200, 203 CPP)

Potrivit prevederilor art.175 CPP, măsurile preventive sunt acele măsuri cu caracter de constrângere prin care bănuitul, învinuitul, inculpatul este împiedicat să întreprindă anumite acțiuni negative asupra desfășurării procesului penal sau asupra asigurării executării sentinței constituie măsuri preventive. Măsurile preventive sînt orientate spre a asigura buna desfășurare a procesului penal sau a împiedica bănuitul, învinuitul, inculpatul să se ascundă de urmărirea penală sau de judecată, spre aceea ca ei să nu împiedice stabilirea adevărului ori spre asigurarea de către instanță a executării sentinței. Din cadrul dosarelor de corupție studiate se observă următoarele stări de lucruri privind aplicarea măsurilor preventive în cadrul investigării dosarelor de corupție:

- obligarea de a nu părăsi țara (art.178 alin.(2) CPP) – 46%
- obligarea de a nu părăsi localitatea (art.178 alin.(1) CPP) – 25%
- arestarea preventivă (art.185) – 9%.
- arestarea la domiciliu (art.188 CPP) – 8%

- liberarea provizorie sub control judiciar (art.191 CPP) – 4%
- suspendarea provizorie din funcție (art.200 CPP) – 2%.

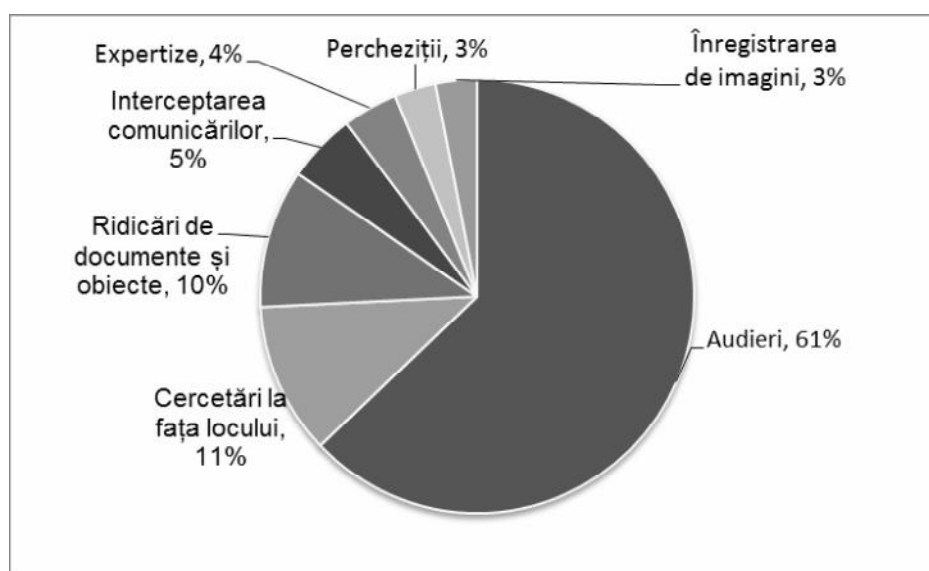
III.5. Documentarea infracțiunii

Din dosarele studiate rezultă că 63% din toate infracțiunile de corupție se depistează în flagrant. Anumite categorii de infracțiuni, cum ar fi coruperea pasivă și activă, traficul de influență, darea și luarea de mită se documentează practic de fiecare dată în acest mod. În continuare este prezentată frecvența întreprinderii acțiunilor de urmărire penală de către o.u.p.

Categorii	Tip acțiuni	Nr acțiuni	% dosarelor din eșantion	Media nr de acțiuni pe dosar în care se aplică	Autorizate sau legalizate în decurs de 24 h	Total pe categorii
Audieri	Bănuț/învinuit	603	98%	3 ori	inaplicabil	2526 (61%)
	Martor	1381	97%	7 ori	inaplicabil	
	Partea vătămată	128	24%	2-3 ori	inaplicabil	
Cercetări la fața locului	<i>nu necesită autorizare</i>	414	74%	3 ori	inaplicabil	454 (11%)
	<i>cu autorizare</i>	40	15%	1 dată	inaplicabil	
Ridicări de documente și obiecte	<i>nu necesită autorizare</i>	403	74%	3 ori	inaplicabil	405 (10%)
	<i>cu autorizare</i>	2	1%	1 dată	autorizate	
Confruntări	Cu participarea bănuțului/învinuitului	43	15%	1-2 ori	inaplicabil	46 (1%)
	Fără participarea bănuțului/învinuitului	3	1,5%	1 dată	inaplicabil	
Verificarea declarațiilor la locul infracțiunii	<i>nu necesită autorizare</i>	1	0,5%	1 dată	inaplicabil	1 (0,03%)
Prezentări spre recunoaștere	a persoanelor	21	4%	3 ori	inaplicabil	23 (0,6%)
	a obiectelor	2	1%	1 dată	inaplicabil	
Expertiza	<i>nu necesită autorizare</i>	163	64%	1-2 ori	inaplicabil	163 (4%)
Constatare tehnico-științifică	<i>nu necesită autorizare</i>	3	1%	1 dată	inaplicabil	3 (0,08%)
Percheziții	corporale	116	39%	1-2 ori	autorizate	120 (3%)
	alte	104	29%	2 ori	autorizate	
Examinări corporale	<i>necesită autorizare</i>	56	25%	1 dată	autorizate	56 (1%)
Interceptarea comunicărilor	<i>necesită autorizare</i>	225	53%	2 ori	202 – autorizate prealabil, 22 – în 24 h	225 (5%)
Înregistrarea de imagini	<i>necesită autorizare</i>	110	31%	1-2 ori	103 – autorizate prealabil, 7 – în 24 h	110 (3%)

Categorii	Tip acțiuni	Nr acțiuni	% dosarelor din eșantion	Media nr de acțiuni pe dosar în care se aplică	Autorizate sau legalizate în decurs de 24 h	Total pe categorii
Culegerea informațiilor de la instituții de telecomunicații	necesită autorizare	42	14%	2 ori	37 – autorizate prealabil	42 (1%)
TOTAL						4.174 (100%)

Din tabelul de mai sus se vede clar că cele mai frecvente mijloace de probă aplicate la investigarea infracțiunilor de corupție o constituie audierile (61%), urmate de cercetări la fața locului (11%), ridicări de obiecte și documente (10%), interceptări (5%), expertize (4%), percheziții (3%) și înregistrări de imagini (3%).

Având în vedere că audierile ocupă o pondere atât de clară în cadrul metodelor de documentare a infracțiunilor de corupție, a fost verificată în mod special aducerea probelor cu martori în cadrul acestor dosare. Astfel, s-a stabilit că în cadrul a 198 de dosare penale cuprinse în eșantion, au fost aduși 939 martori, dintre care doar 2% de partea apărării și 98% de partea acuzării. Ponderea martorilor direcți în raport cu cei indirecti este dublă în ambele cazuri.

III.6. Înaintarea pretențiilor materiale de către partea vătămată

În 17% din cazuri la etapa urmăririi penale sunt înaintate pretenții materiale, în mediu acestea fiind în valoare de 24.840 lei. Confruntând această cifră cu valoarea medie a mitei constatată în secțiunea II.4.1. de 12.245 lei, vedem că pretențiile materiale înaintate de victimele ce se constituie ca părți vătămate este dublă în raport cu valoarea medie a mitei pretinse.

Acest fapt poate să însemne că victima a mai transmis sume de bani funcționarului în privința căruia a depus plîngere, care nu au putut fi documentate de o manieră corespunzătoare de către organul de urmărire penală, sau că i-au fost aduse prejudicii într-un alt mod prin actele de corupție (prejudicii morale).

III.7. Evoluții legislative privind utilizarea interceptărilor în cadrul urmăririi penale a infracțiunilor de corupție

În octombrie 2012 în CPP a RM a fost introdus art.132/8, care prevede o listă exhaustivă a infracțiunilor la urmărirea penală sau judecare a cărora se aplică interceptarea și înregistrarea comunicărilor. Dintre infracțiunile de corupție în această listă au fost incluse: art.190 alin.(3)–(5), art.191 alin.(5), art.324, art.325, art.326 alin.(3), art.328 alin.(3), art.333, art.334.

Prin modificările date, a fost introdusă posibilitatea inexistentă anterior de a utiliza interceptările la investigarea cauzelor prevăzute de:

- art.325 alin.(1) – coruperea activă;
- art.333 alin.(1) – luare de mită;
- art.334 alin.(1) – dare de mită;
- art.334 alin.(2) lit.b) și c) – dare de mită cu participarea a două sau mai multe persoane și în proporții mari.

Totodată, situația privind posibilitatea utilizării interceptărilor în cazul altor componente de infracțiune de corupție au fost înrăutățite, în privința cărora această posibilitate existase anterior. Astfel, printre componentele de corupție pentru urmărirea penală a cărora din octombrie 2012 a fost exclusă aplicarea interceptărilor se numără:

- art.190 alin.(2) lit.d) – escrocherie săvârșită cu folosirea situației de serviciu;
- art.191 alin.(2) lit.d) – delapidarea averii străine cu folosirea situației de serviciu;
- art.191 alin.(3) și (4) – delapidarea averii străine săvârșită de un grup criminal organizat sau de o organizație criminală, sau în proporții mari;
- art.326 alin.(2) lit.b)-d) – traficul de influență săvârșit de două sau mai multe persoane; cu primirea de bunuri sau avantaje în proporții mari; urmate de influența promisă sau de obținerea rezultatului urmărit.
- Art.327 alin.(2) lit.b) și c) – abuzul de putere sau abuzul de serviciu săvârșit de o persoană cu funcții de demnitate publică; soldată cu urmări grave.
- Art.327 alin.(3) – abuzul de putere sau abuzul de serviciu săvârșit în interesul unui grup criminal organizat sau a unei organizații criminale.

Pentru a înțelege evoluția situației după modificările introduse în CPP și intrate în vigoare din octombrie 2012, în continuare detalii sunt oferite detalii în tabelul de mai jos.

Articol CP	Prevedere	Pedepsa privativă de libertate	Clasificare	Aplicabilitatea posibilității de interceptare a comunicărilor		Dinamica situației
				pînă la 27.10.2012	după 27.10.2012	
Art.190 Escrocherie	(2) lit.d) - săvîrșite cu folosirea situației de serviciu	2-6 ani	gravă	posibil	imposibil	negativă
	(3) – alin.(2) săvîrșită de un grup criminal organizat sau de o organizație criminală	4-8 ani	gravă	posibil	posibil	neschimbată
	(4) – alin. (2) sau (3) săvîrșite în proporții mari	7-10 ani	gravă	posibil	posibil	neschimbată
	(5) – alin. (2) sau (3) săvîrșite în proporții deosebit de mari	8-15 ani	gravă	posibil	posibil	neschimbată
Art.191 Delapidarea averii străine	(2) lit.d) - săvîrșite cu folosirea situației de serviciu	2-6 ani	gravă	posibil	imposibil	negativă
	(3) – alin.(2) săvîrșită de un grup criminal organizat sau de o organizație criminală	4-8 ani	gravă	posibil	imposibil	negativă
	(4) – alin. (2) sau (3) săvîrșite în proporții mari	7-12 ani	gravă	posibil	imposibil	negativă
	(5) – alin. (2) sau (3) săvîrșite în proporții deosebit de mari	8-15 ani	gravă	posibil	posibil	neschimbată
Art.324 Coruperea pasivă	<i>Toate alineatele</i>	3-7 ani 5-10 ani 7-15 ani	gravă	posibil	posibil	neschimbată
Art.325 Coruperea activă	(1) - <i>componența de bază</i>	pînă la 6 ani (din 25.05.12)	gravă (pînă la 25.02.12 – mai puțin gravă)	imposibil	posibil	pozitivă
	(2) - b) de două sau mai multe persoane; c) în proporții mari	3-7 ani	gravă	posibil	posibil	neschimbată
	(3) - a) în proporții deosebit de mari; b) în interesul unui grup criminal organizat sau al unei organizații criminale,	6-12 ani	gravă	posibil	posibil	neschimbată
Art.326 Trafic de influență	(1) - <i>componența de bază</i>	pînă al 5 ani	mai puțin gravă	imposibil	imposibil	neschimbată
	(2) - b) săvîrșite de două sau mai multe persoane; c) săvîrșite cu primirea de bunuri sau avantaje în proporții mari; d) urmate de influența promisă sau de obținerea rezultatului urmărit	2-6 ani	gravă	posibil	imposibil	negativă
	(3) – alin.(1) și (2) - a) cu primirea de bunuri sau avantaje în proporții deosebit de mari b) în interesul unui grup criminal organizat sau al unei organizații criminale	3-7 ani	gravă	posibil	imposibil	neschimbată

Articol CP	Prevedere	Pedepsa privativă de libertate	Clasificare	Aplicabilitatea posibilității de interceptare a comunicărilor		Dinamica situației
				pînă la 27.10.2012	după 27.10.2012	
Art.327 Abuzul de putere sau abuzul de serviciu	(1) - <i>componenta de bază</i>	pînă la 5 ani	mai puțin gravă	imposibil	imposibil	neschimbată
	(2) – b) săvîrșită de o persoană cu funcții de demnitate publică; c) soldată cu urmări grave.	2-6 ani	gravă	posibil	imposibil	negativă
	(3) – săvîrșită în interesul unui grup criminal organizat sau a unei organizații criminale	3-7 ani	gravă	posibil	imposibil	negativă
Art.333 Luarea de mită	(1) - <i>componenta de bază</i>	pînă la 5 ani	mai puțin gravă	imposibil	posibil	pozitivă
	(2) - b) de două sau mai multe persoane; c) cu extorcarea mitei; d) în proporții mari.	2-7 ani	gravă	posibil	posibil	neschimbată
	(3) – a) săvîrșită în proporții deosebit de mari; b) în interesul unui grup criminal organizat sau a unei organizații criminale.	3-10 ani	gravă	posibil	posibil	neschimbată
Art.334 Darea de mită	(1) - <i>componenta de bază</i>	pînă la 3 ani	mai puțin gravă	imposibil	posibil	pozitivă
	(2) - b) de două sau mai multe persoane; c) în proporții mari.	pînă la 5 ani	mai puțin gravă	imposibil	posibil	pozitivă
	(3) – a) săvîrșită în proporții deosebit de mari; b) în interesul unui grup criminal organizat sau a unei organizații criminale.	3-7 ani	gravă	posibil	posibil	neschimbată

Din tabelul de mai sus se desprinde că prin modificările operate la CPP în privința posibilității efectuării interceptării comunicărilor subiecților implicați în acte de corupție, au fost create posibilități mai bune de investigare de aproximativ 4,5% din cazuri (fiind vorba de corupția în sectorul privat), și au fost înrăutățite condițiile în care pot fi investigate peste 70% din cazuri (în special, fiind vorba de corupția în sectorul public, așa ca abuzurile în serviciu, traficul de influență și delapidarea averii statului cu folosirea situației de serviciu). Deși este incontestabil necesar de sporit șansele depistării corupției și în sectorul privat, sunt neclare argumentele în folosul diminuării succesului investigării actelor de corupție în sectorul public.

Concluziile secțiunilor III.1.- III.8:

Studiul a demonstrat că pe eșantionul cercetat, CCCEC a avut rol de lider în procesul de documentare a infracțiunilor de corupție, iar Procuratura Anticorupție a fost lider la capitolul conducerea urmăririi penale pe cazuri de corupție (62%) în raport cu alte procuraturi. Pe de altă parte, deși organele procuraturii au efectuat investigații operative în privința a 4% din dosare, a pornit urmărirea penală pe 25% din cauze și a exercitat nemijlocit urmărirea penală pe 34% din cauzele de corupție studiate. Astfel,

se observă anumite tendințe de preluare a instrumentării cauzelor de corupție de către procurori din gestiunea altor organe. Totodată, deși există o procuratură specializată în acest sens, conducerea urmăririi penale pe aproape 40% din dosarele de corupție a fost efectuată de către alte procuraturi.

Marea majoritate a dosarelor penale de corupție sunt inițiate în baza plîngerilor și denunțurilor (80%) și mai rar din oficiu de către organele de drept (19%). Ponderea dosarelor penale de corupție intentate în baza plîngerilor și denunțurilor anonime a fost infimă (1%). Cele mai multe din aceste sesizări (63%) sunt examinate în decurs de o zi, după care procesul de urmărire penală durează în mediu 2,5 luni.

Aparent, calificarea juridică a infracțiunilor de corupție la momentul intentării dosarului penal poate depinde atât de natura faptei investigate, dar și de instrumentele procesuale disponibile pentru investigarea actelor de corupție. Deoarece încadrarea juridică nu pare să se modifice esențial ulterior, faptul dat denotă mai degrabă că organele de drept nu dispun de toate mijloacele necesare în mod firesc pentru instrumentarea actelor de corupție la etapa inițială, în special fiind permisă limitativ utilizarea interceptării comunicărilor. În acest sens, ultimele modificări ale legislației procesuale care au intrat în vigoare din octombrie 2012 nu au venit să ofere soluții în acest sens, ci mai curînd să creeze dificultăți adiționale. Astfel, dacă au fost create posibilități mai bune de investigare de aproximativ 4,5% din cazuri de corupție depistate pînă atunci în sectorul privat, atunci au fost înrăutățite condițiile în care pot fi investigate peste 70% din cazurile de corupție în sectorul public.

Cele mai populare măsuri preventive aplicate pe parcursul penal au fost obligația de nepărsire a țării/localității (71%), urmate de arestările preventive și la domiciliu (17%). Marea majoritate a actelor de corupție au fost documentate în flagrant (63%), acțiunile de urmărire penală fiind autorizate de obicei în prealabil și rareori în decurs de 24 de ore. Cele mai frecvente mijloace de probă administrate de organele de urmărire penală au fost audierile (61%) și mult mai rar interceptarea comunicărilor (5%), înregistrarea de imagini (3%) și percheziții (3%). Suma medie a pretențiilor materiale înaintate de victimele (părți vătămate) ale actelor de corupție la etapa urmăririi penale a fost de 24.840 lei, adică dublu în raport cu valoarea medie a mitei pretinse.

Recomandările secțiunii II.4.:

a. În privința cadrului normativ – asigurarea posibilităților suficiente de investigare a actelor de corupție, chiar de la etapa inițială. În acest sens, interceptarea comunicărilor trebuie să fie posibilă în toate cazurile de bănuială de corupere pasivă, activă, abuz în serviciu, trafic de influență și delapidarea averii statului cu folosirea situației de serviciu, indiferent pe prezența agravantelor, care, de regulă, nici nu pot fi stabilite la etapa inițială în lipsa posibilității de aplicare a interceptărilor pentru componentele de infracțiune de bază ce țin de corupție. În acest sens, urmează a fi revizuită lista exhaustivă a infracțiunilor prevăzute la art.132/8 CPP pe care pot fi efectuate interceptări ale comunicărilor, astfel încît să fie incluse componentele de infracțiuni:

- art.190 alin.(2) lit.d) – escrocherie săvîrșită cu folosirea situației de serviciu;
- art.191 alin.(2) lit.d) – delapidarea averii străine cu folosirea situației de serviciu;

- *art.191 alin.(3) și (4) – delapidarea averii străine săvârșită de un grup criminal organizat sau de o organizație criminală, sau în proporții mari;*
  - *art.326 alin.(2) lit.b)-d) – traficul de influență săvârșit de două sau mai multe persoane; cu primirea de bunuri sau avantaje în proporții mari; urmate de influența promisă sau de obținerea rezultatului urmărit.*
  - *Art.327 alin.(2) lit.b) și c) – abuzul de putere sau abuzul de serviciu săvârșit de o persoană cu funcții de demnitate publică; soldată cu urmări grave.*
  - *Art.327 alin.(3) – abuzul de putere sau abuzul de serviciu săvârșit în interesul unui grup criminal organizat sau a unei organizații criminale.*
- b.** *În privința practicii de urmărire penală – avînd în vedere motivația preponderent financiară a funcționarilor care se angajează în acte de corupție – introducerea obligativității efectuării în cazurile de corupție a investigațiilor financiar-paralele și a proprietății bănuțului, învinutului (spre exemplu, obligarea prin intermediul instrucțiunilor metodologice ale Procurorului General).*

IV. EXAMINAREA JUDICIARĂ

În acest capitol este descris procesul de examinare judiciară a cauzelor de corupție, cuprinse în eșantionul de studiu. În special, se face o prezentare cât privește instanțele de judecată care examinează cauzele de corupție (IV.1), ședințele de judecată în care se examinează cauzele de corupție (IV.2), realizarea dreptului la apărare al inculpatului (IV.3), modificarea acușării de către procuror și poziția sa în cadrul susținerilor verbale (IV.4), precum și analizate sentințele adoptate de către instanțele de fond (IV.5) și pe căi de atac (IV.6).

IV.1. Instanțele de judecată care examinează cazuri de corupție

În cadrul eșantionului studiat, fondul celor mai multe cauze, 49%, a fost examinat de judecătorii din circumscripția teritorială a CA Bălți, în 35% - de către judecătorii din circumscripția teritorială a CA Chișinău. Din ele, 27% au fost atacate cu apel iar 35% - cu recurs. În ordine de apel cauzele au fost examinate în proporție de 55% de către CA Chișinău și 34% de CA Bălți. În ordine de recurs cele mai multe cereri – 37% - au fost depuse la CSJ, la CA Bălți – 34% și CA Chișinău – 21%. Mai multe detalii sunt oferite în tabelul de mai jos.

Judecătorii de fond (100% din dosare)		Instanțele de apel (27% din dosare)		Instanțele de recurs (35% din dosare)	
Judecătorii din circumscripția teritorială a CA Chișinău	35%	CA Chișinău	55%	CA Chișinău	21%
Judecătorii din circumscripția teritorială a CA Bălți	49%	CA Bălți	34%	CA Bălți	34%
Judecătorii din circumscripția teritorială a CA Cahul	8%	CA Cahul	7%	CA Cahul	4%
Judecătorii din circumscripția teritorială a CA Comrat	5%	CA Comrat	2%	CA Comrat	1%
Judecătorii din circumscripția teritorială a CA Bender	3%	CA Bender	2%	CA Bender	3%
				CSJ	37%

Concluziile secțiunii IV.1.:

Din tabelul și constatările de mai sus se observă o activitate mai intensă a organelor de drept în zona de nord a țării, 49% din cauzele de corupție pentru perioada studiată fiind examinate de către judecătorii din circumscripția teritorială a CA Bălți. Această cifră este considerabilă în special prin comparație cu numărul de dosare transmise în judecată în zona de centru a țării, din circumscripția teritorială a CA Chișinău.

IV.2. Numărul ședințelor de judecată în care se examinează cauzele de corupție.

Tergiversări

În cadrul eșantionului studiat, cele mai multe cauze au fost examinate de instanțele de fond într-o singură ședință de judecată - 43%, în 2 ședințe -20%, 3 ședințe – 2%, 4 ședințe – 6%, în 6 și 7 ședințe – 5%, în 8 și mai multe ședințe – 13% de cazuri. Cel mai mare număr de ședințe în care a fost examinat un dosar a fost de 37 de ședințe de judecată. În mediu, un dosar de corupție este examinat în instanțele de judecată în 3,7 ședințe. Cererile de apel în instanțele de judecată se examinează în decurs de o ședință în 35% de cazuri, în 2 ședințe – în 26% de cazuri, în 3 ședințe – în 11%, în 4 și mai multe ședințe (maximum 9) – au fost examinate alte 28% din dosare. Cererile de recurs se examinează în 84% de cazuri într-o singură ședință de judecată, în 2 ședințe – 8%, în 3 ședințe – 5% și mai mult de 4 ședințe (maximum 5) – 3%.

În jumătate din dosarele de corupție, au avut loc tergiversări în cadrul examinării judiciare datorate, dintre care:

- 40% de cazuri s-au datorat părții apărării (inculpații – 19%, apărătorii – 21%)
- 28% - părții acuzării (procurorii – 18%, părțile vătămate – 10%)
- 21% - martorilor
- 8% - judecătorului
- 3% - organului de poliție obligat să efectueze aducerea forțată.

Concluziile secțiunii IV.2.:

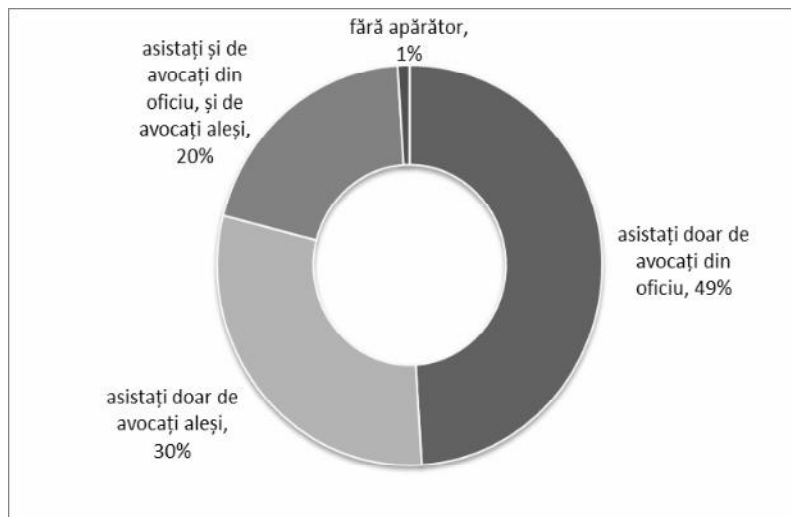
Aproape jumătate (42%) din toate dosarele de corupție se examinează în instanța de judecată într-o singură ședință, 71% - în cel mult patru ședințe de judecată, fapt datorat examinării acestor cauze în procedura simplificată a acordului de recunoaștere a vinovăției, restul fiind examinate în procedura generală. În mediu, un dosar de corupție este examinat în instanțele de judecată în aproximativ 3,7 ședințe.

În 40% de cazuri, responsabili de tergiversarea examinării dosarului se datorează părții apărării (inculpatului și apărătorului său), în 28% din cazuri – părții acuzării și în 8% din cazuri – judecătorului.

IV.3. Realizarea dreptului la apărare a inculpatului

Din 246 de inculpați care figurează în dosarele studiate în cadrul eșantionului, 69% au beneficiat de serviciile avocaților numiți din oficiu (49% au fost asistați doar de către un apărător (cel numit din oficiu) pe tot parcursul procesului, iar 20% au apelat ulterior și la serviciile unui avocat ales), iar 50% au beneficiat de serviciile unui apărător ales (dintre care 30% au fost asistați exclusiv de serviciile unui

apărător numit, iar alți 20% - au apelat la ei după ce au primit asistență de la avocații numiți din oficiu). 1% din inculpați au refuzat serviciile unui apărător numit și nu și-au angajat nici un apărător la alegere.

Concluziile secțiunii IV.3.:

Dacă e să confruntăm datele privind realizarea dreptului la apărare al inculpaților în procesele de corupție, în care aproape jumătate (49%) se mulțumesc doar cu serviciile avocaților plătiți, cu datele privind sentințele adoptate de instanțele de judecată și pedepsele aplicate, ajungem la concluzia că avocații din oficiu fie au o prestație cu o înaltă rată de satisfacție pentru clienții lor, fie că inculpații nu prea se sperie de sancțiunile ce îi așteaptă, fie că inculpații își rezolvă probleme fără a investi bani în avocații plătiți.

IV.4. Modificarea acuzării de către procuror. Poziția procurorului în cadrul susținerilor verbale în vederea agravării sau atenuării situației inculpatului

În linii mari, procurorii nu fac devieri în calificarea infracțiunii la etapa susținerilor verbale în comparație cu încadrarea juridică a faptelor făcută în rechizitoriu. S-a depistat un singur caz (0,5%) când procurorul a modificat învinuirea la această etapă în sensul agravării ei, dar și cazuri când procurorul a pledat pentru o încadrare juridică mai favorabilă inculpatului din punctul de vedere al pedepsei.

Pe de altă parte, la această etapă, procurorii, **în nouă din zece dosare (91%) solicită instanței de judecată aplicarea anumitor articole din CP care atenuază situația inculpatului.** Din toate cazurile în care procurorul solicită aplicarea acestor prevederi (180 dosare) este vorba despre:

- 81% - aplicarea **art.80 CP**, care prevede reducerea a o treime din pedeapsă în cazul acordurilor de recunoaștere a vinovăției;
- 9-6% - aplicarea **art.90 CP**, care prevede condamnarea cu suspendarea condiționată a executării pedepsei (în jumătate din aceste cazuri este vorba de calificarea infracțiunii în art.324 CP, iar restul – art.327, 325, 326 CP);
- 5-2% - aplicarea **art.79 CP**, care prevede aplicarea unei pedepse mai blânde decât cea prevăzută, în legătură cu anumite circumstanțe excepționale ale cauzei (în cazul inculpaților pe art.324, 325 și 326 CP). Aproape în toate aceste cazuri procurorul solicită concomitent și aplicarea art.80 CP;
- 2-4% - aplicarea **art.55 CP**, care prevede liberarea de răspundere penală cu atragerea la răspundere contravențională (în toate cazurile fiind vorba de infracțiuni prevăzute de art.327 abuz de serviciu);
- 1% - aplicarea **art.60 CP**, care prevede aplicarea prescripției tragerii la răspundere penală (pentru o infracțiune prevăzută de art.330 CP).

Concluziile secțiunii IV.4.:

În cadrul susținerilor verbale, aproape de fiecare dată (91%) din toate cazurile studiate procurorii au solicitat instanței de judecată aplicarea articolelor CP prin care se atenuează situația inculpatului.

Dintre acestea, în marea majoritate a cazurilor procurorii au solicitat încuviințarea instanței de judecată pentru încheierea acordului de recunoaștere a vinovăției cu inculpatul. În mod tradițional, în sistemul de drept anglo-saxon, acordul de recunoaștere a vinovăției, în care inculpatul beneficiază de o reducere substanțială a pedepsei (în RM – cu 1/3 din plafonul maxim) în rezultatul negocierii cu partea acuzării a recunoașterii vinovăției sale și a colaborării în vederea punerii sub acuzare a altor făptuitori, de regulă mai importanți (așa-zisii “pești mari”).

În RM, această procedură pare a fi utilizată doar ca o procedură simplificată de examinare a cazurilor de corupție, care scutește instanța și procurorul de griji suplimentare, iar pe inculpat – de 1/3 din plafonul maxim al pedepsei prevăzute.

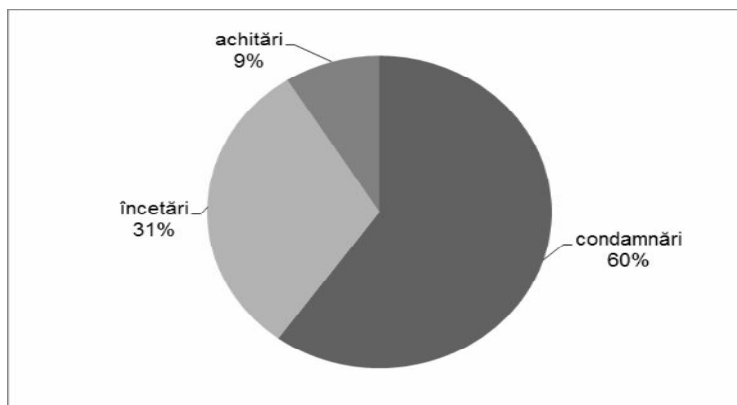
Recomandările secțiunii IV.4.:

Extinderea practicii de aplicarea prevederilor art.80 la examinarea dosarelor de corupție în cazurile în care învinuitul / inculpatul colaborează în vederea punerii sub acuzare a altor făptuitori importanți (“peștilor mari”).

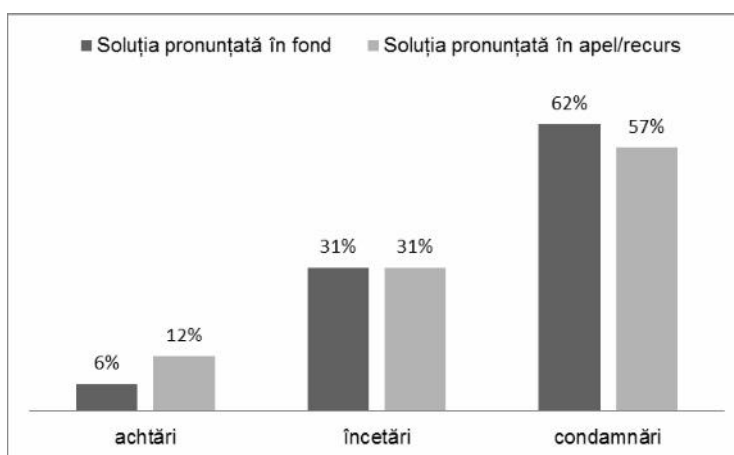
IV.5. Soluțiile adoptate de instanțele de judecată

În 60% din cazuri, instanțele emit hotărâri de condamnare a inculpaților, în 31% - hotărâri de încetare și în 9% - hotărâri de achitare a procesului penal în privința inculpaților.

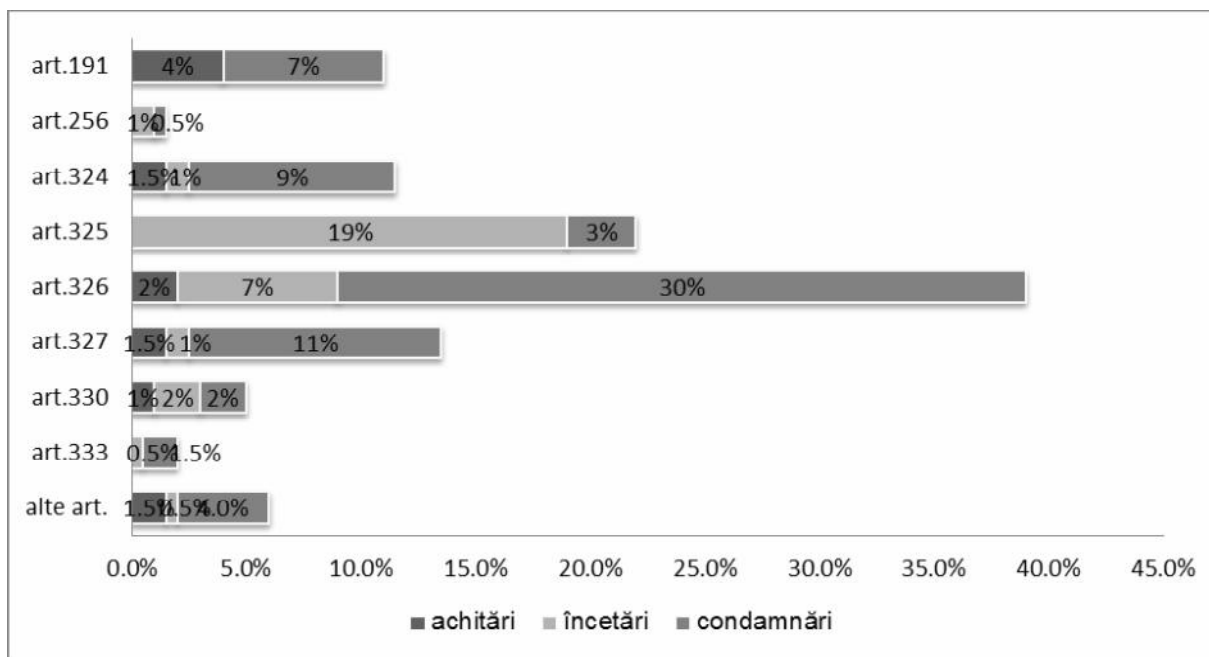

Din acestea, în fond au fost pronunțate sentințe de achitare în 6% din cazuri, sentințe de condamnare în 62% și de încetare a procesului în 31% din cazuri. Hotărârile pronunțate de instanțele de apel și recurs, pe acele cauze pe care au fost epuizate căile de atac au fost: 12% - de achitare, 57% - de condamnare și 31% - de încetare.

IV.5.1. Încadrarea juridică definitivă a infracțiunii

La fel ca și în cazul procurorilor care de obicei nu schimbă încadrarea juridică la etapa susținerilor verbale, instanțele de judecată la fel nu fac recalificări. Acest lucru se întâmplă foarte rar (2-3%).

IV.5.2. Aprecierea probelor

Având în vedere că în aproximativ 80% sau chiar mai multe din toate cazurile deferite justiției inculpații vin cu un acord de recunoaștere a vinovăției, prin care acceptă probele administrate de organul de urmărire penală, calitatea procesului de administrare a probelor pe dosarele de corupție este în afara oricăror discuții.

Examinând latura obiectivă a infracțiunilor de corupție pe care au fost pronunțate soluții de condamnare sau de încetare pe temei de nereabilitare (cu atragere la răspundere contravențională), s-a constatat stabilirea unui prag foarte înalt de apreciere a probelor pe aceste categorii de infracțiuni de către instanțele de judecată.

În cazul art.324, coruperea pasivă, latura obiectivă a categoriei date de infracțiuni constă în pretinderea, acceptarea sau primirea de bunuri, servicii, privilegii sau avantaje sub orice formă (recompense necuvenite), precum și acceptarea ofertei ori promisiunii acestora pentru îndeplinirea ori neîndeplinirea atribuțiilor de serviciu. De accentuat că infracțiunea de corupere pasivă, reieșind din litera legii penală presupune că aceasta se consumă în oricare din cele 5 forme enunțate: 1) pretinderea, 2) acceptarea, 3) primire, 4) acceptare a ofertei ori 5) promisiunii acestora. În realitate, din eșantionul de cauze studiat nu s-a constatat nici un caz de condamnare a persoanelor publice doar pentru pretindere sau acceptare de recompense necuvenite sau acceptare ofertei sau a promisiunii acestora, de fiecare dată fiind în mod obligatoriu probată în mod obligatoriu primirea recompenselor. Practic, din 5 forme în care poate fi săvârșită infracțiunea de corupere pasivă, instanțele de judecată admit condamnări doar în cazul confirmării formei pe primire a recompenselor necuvenite, ignorând celelalte forme. Mai mult ca atât, la

pronunțarea condamnărilor pentru primire este necesară administrarea probelor privind prezența urmelor de substanțe speciale cu care se marchează banii la transmiterea acestora sub control, nefiind suficiente alte probe care demonstrează primirea (de ex: interceptarea comunicărilor, din care rezultă faptul primirii).

În altă ordine de idei, partea acuzații omite să înainteze în instanțele de judecată dosarele de corupere pasivă în care nu s-a ajuns la transmiterea-primirea recompenselor necuvenite, dar în care a fost demonstrată acceptarea lor sau ofertele și promisiunile de a le primi. Tradițional, organul de urmărire penală susține că astfel de dosare nu au sorti de izbândă în judecată, dar pentru a face o concluzie clară în acest sens, ar fi nevoie de examinat cazurile când asemenea dosare au eșuat în judecată pe motivul dat, dar ele lipsesc în eșantionul studiat.

O altă problemă atestată în procesul de apreciere a probelor este lipsa condamnărilor pe infracțiunile prevăzute la art.327, abuz de putere sau abuz de serviciu, cu cauzarea daunelor în proporții considerabile intereselor publice. În practică, se atestă doar condamnări pentru abuzuri cu cauzarea daunelor considerabile drepturilor și intereselor ocrotite de lege a persoanelor fizice și juridice, dar niciodată interesului public. La fel ca și în cazul descris mai sus, procurorii nici nu înaintează în instanță dosare pe asemenea acuzații, motivând faptul că nu vor fi admise de instanțele de judecată, însă o concluzie în acest sens ar putea fi făcută doar analizând cazurile de acest fel care au fost respinse de judecată. Asemenea cazuri însă lipsesc din eșantion.

Problema respectivă pare a fi generată de probleme de interpretare a noțiunii de daune considerabile, definite în art.126 alin.(2) CP, care include în definiție doar înțelesul cauzării de daune considerabile persoanelor fizice sau juridice, fără a face o interpretare a daunelor considerabile când acestea sunt cauzate interesului public. În consecință, nefiind clar înțelesul intereselor publice, prejudicierea acestora prin abuzurile funcționarilor publici nu sunt sancționate în nici un fel.

IV.5.3. Procesul de individualizare a pedepselor

Potrivit art.75 CP, în procesul de individualizare a pedepselor, persoanei recunoscute vinovate de săvârșirea unei infracțiuni i se aplică o pedeapsă echitabilă în limitele fixate în Partea specială a CP. Totodată, legea prevede că la stabilirea categoriei și termenului pedepsei, instanța de judecată ține cont de gravitatea infracțiunii săvârșite, de motivul acesteia, de persoana celui vinovat, de circumstanțele cauzei care atenuază ori agravează răspunderea, de influența pedepsei aplicate asupra corectării și reeducării vinovatului, precum și de condițiile de viață ale familiei acestuia.

Referitor la aplicarea acestor criterii de individualizare a pedepsei Plenul Curții Supreme de Justiție s-a expus în hotărârile sale „Cu privire la aplicarea în practica judiciară a principiului individualizării pedepsei penale” nr.16 din 31 mai 2004, „Privind judecarea cauzelor penale în procedura acordului de recunoaștere a vinovăției” nr.6 din 24.12.2010.

- **Relevanța lipsei antecedentelor penale în cazul funcționarilor publici**

La persoanele cu funcții de răspundere, persoane publice instanțele adesea indică ca circumstanță atenuantă lipsa antecedentelor penale, deși, legislația în vigoare ce reglementează statutul diferitor persoane publice prevede drept condiție pentru numire, alegere lipsa antecedentelor penale, deci acesta nu poate fi menționat ca o circumstanță atenuantă sau ca indice pozitiv ce caracterizează persoana. Nu se ține cont întotdeauna de conduita profesională și generală a făptuitorului, în cel mai des caz se indică doar caracteristica pozitivă sau neutră de la locul de muncă sau de trai. Au fost depistate și cazuri în care faptul că antecedentele penale ale inculpatului au fost stinse, la fel au fost calificate de către instanță ca circumstanță atenuantă.

- **Aprecierea pozitivă a persoanei inculpatului**

În marea majoritate a cazurilor, instanțele de judecată s-au arătat convinse de caracteristica pozitivă a persoanei inculpatului, deși nici într-un caz nu s-a făcut referire la referatul prezentențial de evaluare socială cu recomandări de resocializare a inculpatului, deși conform art.385 alin.(1) pct. 7) CPP, la stabilirea pedepsei instanța trebuie să i-a în considerare și recomandările serviciului de resocializare, dacă o asemenea anchetă a fost efectuată. Astfel, se poate concluziona că pe cazurile studiate nu s-a dispus efectuarea unei asemenea anchete. În schimb, analiza persoanei făptuitorului la care recurge instanțele de judecată se reduce, adesea, doar la lipsa antecedentelor, la faptul că nu stă la evidență la narcolog, psihiatru, deși, în cazul persoanelor care au săvârșit infracțiuni de corupție în marea majoritate acestea sunt persoane publice și asemenea indici nu pot să le caracterizeze. O altă modalitate de apreciere pozitivă a persoanei inculpatului este caracteristica pozitivă la locul de trai sau de muncă, în pofida faptului că infracțiunea de corupție s-a săvârșit la locul de muncă.

- **Relevanța mărimii mitei la individualizarea pedepselor**

Nu în toate cazurile se ține cont la stabilirea pedepsei și cuantumului ei de sumele de bani pretinse și/sau primite care au constituit obiectul infracțiunii de corupție. În multe cazuri suma estorcată sau pretinsă se primește în mai multe tranșe și făptuitorul este reținut în flagrant la ultima tranșă, bani care sunt ridicați și anexați la dosar ca corpuri delictive. De regulă, de către instanță se transmit în beneficiul statului doar banii ridicați, pe când sumele de bani primite ilicit mai înainte nu se confiscă conform prevederilor art.106 CP. Într-un caz instanța a încasat 150 dolari primiți ilicit pînă la reținere cu titlu de cheltuieli de judecată.

- **Aplicarea articolelor din CP care atenuază situația inculpaților**

La efectuarea studiului s-a determinat că în marea majoritate a cazurilor, instanțele de judecată aplică articole prin care fie eliberează inculpații de răspundere penală, reduc considerabil sau suspendă executarea pedepsei sau atrag inculpații la răspundere contravențională. În tabelul de mai jos este prezentată situația privind aplicarea acestor articole din CP în procesul de individualizare a pedepsei în cazurile de condamnări de cauze de corupție de către instanțele care au examinat fondul și de către instanțele care s-au pronunțat pe marginea dosarelor de corupție în ordine de apel și recurs.

Articol CP aplicat la individualizarea pedepsei	De către instanța de fond pentru infracțiuni:	De către instanța superioară care a adoptat soluția definitivă pentru infracțiuni:
Art.55 CP - liberarea de răspundere penală cu atragerea la răspundere contravențională	27%	29%
Art.58 CP - liberarea de răspundere penală în legătură cu schimbarea situației (datorită căreia persoana sau fapta nu mai prezintă pericol social)	1%	-
Art.60 CP – liberarea de răspundere penală în legătură cu prescripția	2%	-
Art.79 CP – aplicarea unei pedepse mai blânde decât cea prevăzută, în legătură cu anumite circumstanțe excepționale ale cauzei (permite instanței de judecată să aplice o pedeapsă sub limita minimă, prevăzută de legea penală pentru infracțiunea respectivă, sau una mai blândă, de altă categorie, ori poate să nu aplice pedeapsa complementară obligatorie)	26%	27%
Art.80 CP – încheierea acordului de recunoaștere a vinovăției (prevede reducerea a o treime din pedeapsa maximă)	81%	71%
Art.90 CP – condamnarea cu suspendarea condiționată a executării pedepsei pe o perioadă de timp	33%	29%
Art.94 CP – liberarea de pedeapsă în legătură cu schimbarea situației	1%	-

- **Liberarea de răspundere penală cu atragerea la răspundere contravențională (art.55 CP)**

În temeiul **art.55 CP** *persoana care a săvârșit pentru prima oară o infracțiune ușoară sau mai puțin gravă poate fi liberată de răspundere penală și trasă la răspundere contravențională în cazurile în care și-a recunoscut vina, a reparat prejudiciul cauzat prin infracțiune și s-a constatat că corectarea ei este posibilă fără a fi supusă răspunderii penale.*

Studiul a demonstrat că **în 27%-29% din dosarele penale examinate**, instanțele au dispus liberarea de răspundere penală cu tragere la răspundere administrativă, stabilind amendă de la 50 pînă la 150 u.c., în toate cazurile fiind dispusă soluția de încetare a procesului penal în privința inculpatului. Nu în toate cauzele instanțele își motivează pe baza căror circumstanțe au ajuns la concluzia că corectarea inculpatului este posibilă fără a fi supus răspunderii penale.

Mai mult ca atât, există o practică foarte diversă în aplicarea prevederilor art.55, fără a se lua în considerare mărimea valorilor pretinse și primite de făptuitor. Astfel, pentru trafic de influență (art.326 alin.(1) CP) cu primirea diferitelor sume de bani: 100 lei, 500 lei, 1000 lei, 3000 lei, 4000 lei, 6000 lei, 100 euro, 500 euro, 2000 dolari SUA, 3000 euro, 4000 euro etc. instanțele au dispus aplicarea art.55 CP cu liberarea de răspundere penală cu tragere la răspundere administrativă, aplicînd o amendă de pînă la 150 u.c. (3000 lei). O asemenea situație nu contribuie la lupta eficientă cu traficul de influență care, după cum a demonstrat studiul, constituie aproape o treime din infracțiunile de corupție.

Nu sunt rare cazurile cînd art.55 Cod penal se aplică și în privința colaboratorilor de poliție care au săvîrșit abuzuri în serviciu (art.327 alin.(1) CP). Astfel, Judecătoria Ceadîr-Lunga și Taraclia au dispus liberarea de răspundere penală a cîte 3 colaboratori de poliție care în scopul diminuării artificiale a numărului de crime în sector au tăinuit de la înregistrare unele infracțiuni inclusiv și grave, într-un caz instanța făcînd referire și la demersul Comisarului de a menține făptuitorul în funcție. Judecătoria Botanica a dispus liberarea de răspundere penală cu tragere la răspundere administrativă a 3 colaboratori de poliție, pentru săvîrșirea concomitentă a abuzurilor în serviciu (art.327 alin.(1) CP și falsului în acte publice (art.332 alin.(1) CP), care în scopul obținerii unor date statistice favorabile lor, întocmeau procese verbale contravenționale false, le semnau din numele contravenienților, iar în unele cazuri chiar și achitau amenda stabilită.

- **Aplicarea pedepselor mai blînde decît cele prevăzute (art.79 CP)**

Potrivit **art.79 CP**, *ținînd cont de circumstanțele excepționale ale cauzei, legate de scopul și motivele faptei, de rolul vinovatului în săvîrșirea infracțiunii, de comportarea lui în timpul și după consumarea infracțiunii, de alte circumstanțe care micșorează esențial gravitatea faptei și a consecințelor ei, precum și de contribuirea activă a participantului unei infracțiuni săvîrșite în grup la descoperirea acesteia, instanța de judecată poate aplica o pedeapsă sub limita minimă, prevăzută de legea penală pentru infracțiunea respectivă, sau una mai blîndă, de altă categorie, ori poate să nu aplice pedeapsa complementară obligatorie.*

În **26-27% din cazurile de condamnare**, la stabilirea pedepsei s-au aplicat prevederile art.79 CP, oferind astfel posibilitate instanței să aplice persoanei pedeapsă mai blîndă decît cea prevăzută de lege pentru infracțiunea respectivă. Studiul a demonstrat că nu se respectă prevederile imperative ale legii care solicită aplicarea motivată a acestui articol. Astfel, **instanțele evită să motiveze aplicarea prevederilor art.79 CP, apreciind aceleași circumstanțe atenuante și ca circumstanțe excepționale**, deși legislatorul a exclus din legea penală acea prevedere prin Legea nr.277 din 18.12.2008. Astfel, pentru aplicarea unei pedepse sub limita minimă sau o altă categorie de pedeapsă instanța urmează să indice concret care circumstanțe excepționale „*legate de scopul și motivele faptei, de rolul vinovatului în săvîrșirea infracțiunii, de comportarea lui în timpul și după consumarea infracțiunii*” micșorează gravitatea faptei și au dat temei instanței să ajungă la o asemenea concluzie.

- **Sentințe adoptate în procedura specială a acordului de recunoaștere a vinovăției (art.80 CP)**

Potrivit **art.80 CP**, în cazul în care persoana pusă sub învinuire încheie un acord de recunoaștere a vinovăției, iar instanța de judecată acceptă acest acord, pedeapsa pentru infracțiunea imputată se reduce cu o treime din pedeapsa maximă prevăzută pentru această infracțiune.

Art.509 CPP reglementează procedura de întocmire a sentinței adoptată în cazul acordului de recunoaștere a vinovăției. Potrivit alin.(2) în partea introductivă urmează să fie indicată mențiunea despre judecarea cauzei prin acord de recunoaștere a vinovăției. Contrar acestor prevederi legale, în unele cazuri instanțele nu indică această mențiune și ea poate fi depistată doar din conținutul sentinței fie din expunerea explicațiilor inculpatului, fie din condițiile de individualizare a pedepsei de către instanță.

Practic, în nouă din zece dosare care au fost studiate au fost examinate în procedura specială privind acordul de recunoaștere a vinovăției, ceea ce confirmă faptul că în cazurile date la reținerea persoanelor în flagrant, acestea acceptă recunoașterea acțiunilor sale ilegale și după înaintarea învinuirii încheie acord de recunoaștere a vinovăției.

În temeiul **alin.(3) art.509 CPP** în partea descriptivă a sentinței instanța urmează să indice descrierea faptei prejudiciabile recunoscută de inculpat și probele prezentate de procuror și acceptate de inculpat pe care se întemeiază sentința. Studiul dat demonstrează că în multe cazuri instanțele nu dau apreciere probelor pe care se întemeiază concluzia despre vinovăție ci doar se reduc la enumerarea probelor fără a le descrie laconic și a specifica care circumstanțe confirmă probele prezentate de procuror și acceptate de inculpat.

O situație aparte și ieșită din comun o constituie **aprecierea circumstanțelor atenuante în cazul acordurilor de recunoaștere a vinovăției**. În cazul încheierii acordului de recunoaștere a vinovăției conform art.505 CPP, voința învinuitului, inculpatului de a coopera la efectuarea urmăririi penale, atitudinea lui față de activitatea sa criminală, **căința sinceră și dorința de a-și asuma responsabilitatea pentru cele comise sunt condiții pentru încheierea acordului de recunoaștere a vinovăției** și pentru aceasta legislatorul a prevăzut reducerea cu 1/3 a limitei maxime a celei mai aspre pedepse pentru individualizare. **Instanțele de judecată, însă, în marea majoritate a cazurilor de judecare prin procedura acordului de recunoaștere a vinovăției indică aceste condiții în mod repetat și ca circumstanțe atenuante**, care, de regulă, sunt unice, iar uneori le consideră suplimentar și circumstanțe excepționale.

- **Suspendarea executării pedepsei (art.90 CP)**

Potrivit **art.90 CP**, dacă, la stabilirea pedepsei cu închisoare pe un termen de cel mult 5 ani pentru infracțiunile săvârșite cu intenție și de cel mult 7 ani pentru infracțiunile săvârșite din imprudență, instanța de judecată, ținând cont de circumstanțele cauzei și de persoana celui vinovat, va ajunge la concluzia că nu este rațional ca acesta să execute pedeapsa stabilită, ea poate dispune suspendarea condiționată a executării pedepsei aplicate vinovatului, indicînd numai de cît în hotărîre motivele condamnării cu suspendare condiționată a executării pedepsei și termenul de probă. În acest caz, instanța de judecată dispune neexecutarea pedepsei aplicate dacă, în termenul de probă pe care l-a fixat, condamnatul nu va

săvârși o nouă infracțiune și, prin comportare exemplară și muncă cinstită, va îndreptăți încrederea ce i s-a acordat. Controlul asupra comportării celor condamnați cu suspendarea condiționată a executării pedepsei îl exercită organele competente, iar asupra comportării militarilor – comandamentul militar respectiv.

Termenul de probă se stabilește de instanța de judecată în limitele de la 1 an la 5 ani.

Persoanelor care au săvârșit infracțiuni deosebit de grave și excepțional de grave, precum și în cazul recidivei, condamnarea cu suspendarea condiționată a executării pedepsei nu se aplică.

Studiul a demonstrat că **în 33-29% din cauzele pe care au fost pronunțate condamnări**, persoane au fost condamnate la închisoare cu suspendarea executării pedepsei în temeiul art.90 CP, cu stabilirea unui termen de probă echivalent, în mediu, cu 1,5 ani de către instanța de fond și de 1,8 ani – de către instanțele superioare, însă nu în toate cazurile instanțele au motivat în sentințe ce anume a stat la baza concluziei lor potrivit căreia nu ar fi rațional ca aceste persoane să execute pedeapsa stabilită, precum și raționamentul stabilirii termenului de probă minimal pe când legea prevede acest termen pînă la 5 ani.

IV.5.4. Aplicarea confiscării speciale

Potrivit prevederilor art.98 CP, confiscarea specială constituie o măsură de siguranță, menită să înlăture pericole și să preîntîmpine săvîrșirea de noi infracțiuni. Art.106 CP definește confiscarea specială ca trecere, forțată și gratuită, în proprietatea statului a bunurilor (inclusiv a valorilor valutare) utilizate la săvîrșirea infracțiunilor sau rezultate din infracțiuni. În cazul în care bunurile utilizate la săvîrșirea infracțiunilor sau rezultate din infracțiuni nu mai există sau nu se găsesc, se confiscă contravaloarea acestora.

În pofida acestor reglementări, confiscarea specială este aplicată oarecum impropriu la examinarea și soluționarea dosarelor de corupție în instanțele de judecată. Mai devreme, în cadrul secțiunii IV.5.2 am arătat că instanțele de judecată setează un nivel foarte înalt de probațiune pentru infracțiunile de corupție, acestea urmînd a fi probate doar în forma transmiterii-primirii recompenselor ilicite, marcate în mod special. De regulă, însă, banii care urmează a fi transmiși sub control la documentarea infracțiunii de corupție în flagrant sunt oferiți de către o.u.p, fiind și marcați de către acesta. Instanțele de judecată, de obicei, atunci cînd dispun soarta corpurilor delictive, dispun trecerea în contul statului a acestor bani marcați. Prin urmare, aplicînd confiscarea specială pe cazuri de corupție, statul nu cîștigă nimic, restituindu-și doar sumele de bani "împrumutate" în cadrul operațiunii de reținere în flagrant și acestea doar dacă nu s-au pierdut. Trebuie să remarcăm, că atunci cînd faptul transmiterii-primirii banilor este documentat pe alte căi decît cu praf special depistat pe bancnotele marcate și pe corpul/hainele inculpatului, cum ar fi prin intermediul interceptării comunicărilor – instanțele de judecată nici nu dispun confiscarea acestor bani de la inculpați, deși legea oferă posibilitatea confiscării lor prin echivalent.

De multe ori, în cadrul reținerii în flagrant pe un caz de corupție se transmit doar banii din ultima tranșă, anterior fiind transmise și alte sume de bani. De multe ori cînd este vorba despre delapidări și abuzuri de

serviciu există părți vătămate care au avut de suferit de pe urma acestor fapte, uneori fiind prejudiciat și statul. Și chiar dacă 81% din toate dosarele de corupție studiate în cadrul eșantionului inculpații încheie acord de recunoaștere a vinovăției, adică recunosc săvârșirea infracțiunilor incriminate și a prejudiciilor cauzate – instanțele de judecată nu dispun confiscarea acestor sume de bani, chiar dacă acestea au provenit din infracțiuni. Doar uneori se dispune recuperarea prejudiciilor părții vătămate, condamnatului fiindu-i acordată chiar și eșalonarea în timp a acestor plăți. Astfel, au fost depistate cazuri când instanța a dispus scoaterea sechestrului de pe automobilul inculpatului, aplicat la urmărirea penală, și l-a obligat să restituie părții vătămate prejudiciul cauzat într-un termen de 3 ani.

IV.5.5. Pedepsele aplicate

Din toate cazurile de condamnări depistate la efectuarea studiului, au fost identificate aplicarea următoarelor tipuri de pedeapsă:

- **Pedepse contravenționale**

În cazul încetării procesului penal (31%), în 92-85% din cazuri instanța de fond a dispus achitarea unei amenzi contravenționale, mărimea medie a căreia a fost de 125 u.c. (echivalent a 2.500 lei), iar instanțele de apel și recurs în 39% din cazurile contestate în instanțele superioare au dispus achitarea amenzi contravenționale, mărimea medie a căreia a fost de 127 u.c. (echivalent a 2.540 lei).

- **Pedepse penale**

Studiul a demonstrat că în marea majoritate motivarea aplicării pedepsei se bazează doar pe criterii sumare, enumerate în sentință, fără a specifica date concrete și argumente convingătoare ce ar confirma concluziile instanței. Tipurile de pedepse aplicate sunt elucidate în tabelul de mai jos.

Tipuri de pedepse aplicate	De către instanța de fond	De către instanța superioară care a adoptat soluția definitivă
Amenda penală	78%, valoarea medie – 530 u.c. (echivalent a 10.600 lei)	86%, valoarea medie – 590 u.c. (echivalent a 11.800 lei)
Închisoare cu suspendarea executării pedepsei	33%, pe un termen mediu de 2,3 ani, cu suspendarea executării pedepsei pe un termen de pînă la 1,5 ani.	29%, pe un termen mediu de 2,1 ani, cu suspendarea executării pedepsei pe un termen de pînă la 1,8 ani.
Închisoarea cu executarea reală	1,5%, pe un termen mediu de 7 luni privațiune de libertate	-
Privare de drept de a exercita o anumită activitate sau de a ocupa o anumită funcție	35%, pe un termen mediu de 2,3 ani	31%, pe un termen mediu de 2,6 ani

Amnistie	1% - 1 caz – pe art.326 alin.(1)	4% - 1 caz – pe art.326 alin.(1) - 1 caz – pe art.326 alin.(2)
-----------------	-------------------------------------	--

Avînd în vedere practica atît de limită de aplicare a pedepselor privative de libertate cu executare reală pentru săvîrșirea actelor de corupție, în continuare sunt prezentate succint fiecare din aceste cazuri, aprecierea dată de către instanța de judecată a faptelor, precum și individualizarea pedepsei acestor condamnați.

Studiu de caz 1. Extras de Sentința din 8.09.2010, emisă de judecătoria militară m.Chișinău

*”Judecătoria militară a m.Chișinău [...] a judecat în ședință de judecată publică, cauza penală de învinuire a lui: G.N.B. [...], **specialist al serviciului securitate al Penitenciarului nr.12 Bender al MJ**, grad special – locotenent major de justiție, fără antecedente penale, în săvîrșirea infracțiunii prevăzute la **art.326 al.2 lit.c) CP RM**,*

A CONSTATAT:

*Inculpatul G.N.B. activînd în funcția de specialist al serviciului securitate al Penitenciarului nr.12 Bender al MJ, susținînd că are influență asupra unor persoane cu funcție de răspundere (procurori, judecători), competente de a elibera înainte de termen condamnații, **a extorcat de la cet.C.O.M. mijloace bănești în suma de 6000 dolari SUA (echivalent a 73.825 MDL)**, pentru a determina persoanele cu funcție de răspundere nominalizate să elibereze condiționat înainte de termen condamnatul S.F, care își ispășește pedeapsa în penitenciarul nr.12 or. Bender.” [...]*

*”**La stabilirea categoriei și termenului pedepsei inculpatului G.N.B., Judecătoria militară tine cont de gravitatea infracțiunii săvîrșite, este gravă, de motivul acesteia, de persoana celui vinovat, că n-are antecedente penale, se caracterizează pozitiv, circumstanțele atenuante – căința sinceră, contribuirea activă la descoperirea infracțiunii, încheierea acordului de recunoaștere a vinovăției**, circumstanța agravantă – săvîrșirea infracțiunii cu folosirea încrederii acordate, de influența pedepsei aplicate asupra corectării și reeducării vinovatului, precum și de condițiile de viață ale familiei acestuia, și consideră, că îndreptarea și corectarea lui e imposibilă fără izolare de societate, cu aplicarea pedepsei sub formă de închisoare.*

Tinînd cont de circumstanțele atenuante ca excepționale pe cauză, de comportarea vinovatului după consumarea infracțiunii, că are la întreținere un copil minor, este tînăr și n-are antecedente penale, a contribuit activ la descoperirea infracțiunii, judecătoria militară ajunge la concluzia că de a-i aplica o pedeapsă sub limita prevăzută de legea penală pentru infracțiunea săvîrșită, conform art.79 CP RM.

Ținând cont de circumstanțele săvârșirii infracțiunii, judecătoria militară consideră necesar de a-i retrage lui G.N.B. gradul special de locotenent-major de justiție, conform art.66 CP RM.

În baza celor sus arătate, conform art.384, 385, 389, 392-395, 397, 509 CPP RM, Judecătoria militară –

CONDAMNĂ:

De a recunoaște pe G.N.B. vinovat de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art.326 al.2 lit.c) CP RM și de a-i stabili pedeapsa sub forma de 6 (șase) luni cu închisoare, conform art.79 CP RM cu executarea pedepsei în penitenciar de tip semiînchis.” [...]

”Corpurile delict pe dosar - [...] – mijloacele bănești în sumă de 6000 (șase mii) dolari SUA de transmis în contul statului.”

COMENTARII:

Instanța a calificat infracțiunea săvârșită de inculpat conform art.326 al.(2) lit.c) – trafic de influență săvârșit cu primirea de bunuri sau avantaje în proporții mari, pentru care se prevedea pedeapsa de amendă de la 1000 la 3000 u.c. sau închisoare pe un termen de la 2 la 6 ani. În procesul de individualizare a pedepsei, instanța a apreciat recunoașterea vinovăției de către inculpat în cadrul acordului de recunoaștere a vinovăției (art.80 CP), pentru care legea prevede reducerea cu 1/3 din termenul maxim de pedeapsă (în acest caz, termenul maxim de închisoare ar fi trebuit să fie redus de la 6 la 4 ani). Totodată, recunoașterea vinovăției, căința sinceră și contribuirea activă la descoperirea infracțiunii (toate condiții pentru încheierea acordului de recunoaștere a vinovăției în baza art.80 CP) instanța le apreciază și ca circumstanța atenuantă, conform art.76 alin.(1) lit.f), pentru care poate aplica pedeapsa minimă (în acest caz, 2 ani privațiune de libertate). Totodată, instanța califică circumstanțele atenuante și ca excepționale (!) în această cauză, pentru care, conform art.79 alin.(1) CP are dreptul să dispună o pedeapsă sub limita minimă ori poate să nu aplice pedeapsa complementară obligatorie. În final, instanța a aplicat pedeapsa de 6 luni privațiune de libertate.

Astfel, instanța de judecată, folosind aceeași împrejurare de recunoaștere a vinovăției prin prisma a 3 articole diferite din CP, art.76, 79 și 80 reușește să scadă pedeapsa de la 2-6 ani pînă la 6 luni privațiune de libertate.

Studiu de caz 2. Extras de Sentința din 25.11.2010, emisă de judecătoria mun.Bălți

"Judecătoria mun.Bălți [...] judecând în ședință de judecată deschisă cauza penală în procedura privind acordul de recunoaștere a vinovăției de învinuire a lui D.V.S. [...], neangajat în câmpul muncii, anterior nejudecat, în comiterea infracțiunilor prevăzute de art.326 al.1 și art.190 al.4 CP,

CONSTATĂ:

Inculpatul D.V.S., acționând intenționat și din interes material [...] a pretins prin estorcare de la C.A.M. bani , în sumă de 1000 euro, susținând că are influență asupra persoanelor cu funcție de răspundere din cadrul Ambasadei României în R.Moldova și asupra altor persoane cu funcție de răspundere din R.Moldova, în scopul de a-i determina de aceștia la perfectarea cazierelor judiciare precum și a altor acte necesare pentru obținerea de către C.A.M. a cetățeniei României [...] a primit de la C.A.M. o parte din mijloace bănești extorcate în sumă de 800 euro [...] fiind reținut în fragrant de colaboratorii DGT Nord a CCCEC." Similar, a mai pretins și primit sume de bani de la încă 8 persoane.

"În total, prin acțiunile sale intenționate D.V.S. a dobândit ilicit bunuri a altor persoane prin înșelăciune sau abuz de încredere în proporții mari, în sumă totală de 93170 lei.

Fiind chestionat sub jurământ inculpatul D.V.S. în ședința de judecată vina a recunoscut-o pe deplin și a indicat, că în circumstanțele sus indicate a pretins prin extorcare de la C.A., C.D., M.A. și B.M. bani, susținând că are influență asupra persoanelor cu funcție de răspundere [...] și prin înșelăciune a dobândit ilicit de la S.L., F.I.,V.A., C.V. și I.I. bani, pe care ulterior le-a însușit, și a acceptat probele prezentate de procuror [...]

"La stabilirea pedepsei inculpatului D.V.S., instanța de judecată ține cont de gravitatea infracțiunilor comise, care sunt mai puțin gravă și gravă, de personalitatea inculpatului, care se caracterizează mediocru la locul de trai, nu are antecedente penale, de circumstanțele cauzei, circumstanță atenuantă este recunoașterea vinovăției, circumstanțele agravante lipsesc, de aceea instanța de judecată consideră că corectarea și reeducarea inculpatului este posibilă numai fiind izolat de societate, stabilindu-i pedeapsă sub formă de închisoare în limitele articolelor respective prevăzute de legea penală pentru infracțiunile comise, cu aplicarea art.80 și art.84 al.1 CP, cu privarea de dreptul de a ocupa funcții de răspundere în instituțiile de stat, considerând că pedeapsa dată va corecta vinovatul și va asigura scopurile pedepsei [...]

Corpurile delictive bani șaisprezece bancnote cu nominalul 50 (cincizeci) EURO în sumă totală de 800 (opt sute) EURO anexate la materialele cauzei instanța de judecată consideră necesar conform art.162 al.1 p.4 CPP a le trece în venitul statului. [...]

Acțiunile civile înaintate de B.M., S.L., F.I., V.A., I.I. și C.V. instanța consideră necesar a le admite [...]

În conformitate cu art.384-385, art.389, art.395, art.509 CPP, instanța de judecată –

CONDAMNĂ:

Pe D.V.S. a-l recunoaște vinovat în comiterea infracțiunilor prevăzute de art.326 al.1 și art.190 al.4 CP și în baza acestor legi a-i stabili pedeapsa:

- În baza art.326 al.1 CP – 1 (unu) an închisoare;
- În baza art.190 al.4 CP – 6 (șase) ani și 8 (opt) luni închisoare cu privarea de dreptul de a ocupa funcții de răspundere în instituțiile și organizațiile de stat pe un termen de 5 (cinci) ani [...]"

COMENTARIU:

Instanța a calificat infracțiunea săvârșită de inculpat conform art.326 al.(1) – trafic de influență, pentru care se prevede pedeapsa de amendă de la 500 la 1500 u.c. sau închisoare pe un termen de până la 3 ani. În procesul de individualizare a pedepsei, instanța aplică pedeapsa prin prisma acordului de recunoaștere a vinovăției (art.80 CP), pentru care legea prevede reducerea cu 1/3 din termenul maxim de pedeapsă (în acest caz, termenul maxim de închisoare ar fi trebuit să fie redus de la 3 la 2 ani).

Instanța a dispus aplicarea pedepsei cu închisoare pentru 1 an pentru săvârșirea infracțiunii de trafic de influență împotriva mai multor (9) persoane. Aceasta este cea mai gravă pedeapsă aplicată pentru un act de corupție în perioada de referință a studiului.

Studiu de caz 3. Extras de Sentința din 20.06.2012, emisă de judecătoria Glodeni

"Judecătoria Glodeni [...] a judecat în ședință de judecată publică, în ordinea de procedură specială privind acordul de recunoaștere a vinovăției, acceptat prin încheierea judecătorului din 20 iunie 2012 cauza penală a lui L.O.L. [...], fără loc de lucru, moldovean, anterior judecat: prin sentința judecătoriei Glodeni din 25 martie 1997 în baza art.123 al.2 Cod Penal⁵ redacția veche cu aplicarea pedepsei în formă de amendă în mărime de 60 salarii minime (echivalente a 1620 lei); prin sentința judecătoriei Glodeni din 2 aprilie 2003 în baza art.119 al.2 Cod Penal⁶ (redacția veche) cu aplicarea pedepsei în formă de amendă în mărime de 60 salarii minime (echivalente a 1080 lei); prin sentința judecătoriei Glodeni din 16 decembrie 2008 în baza art.152 al.2 lit.c) Cod

⁵ **Art.123 al.2 CP din 1961** prevede sustragerea din avutul proprietarului prin însușire, delapidare sau abuz de serviciu, săvârșit în mod repetat sau în urma înțelegerii prealabile cu un grup de persoane - se cu privațiune de libertate pe un termen de la **3-7 ani** cu sau fără confiscarea averii, cu sau fără privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate de la 2-5 ani, ori cu amendă în mărime de la **70-120 salarii minime**, cu sau fără confiscarea averii.

⁶ **Art.119 al.2 CP din 1961** prevede furtul săvârșit în mod repetat, sau, în urma înțelegerii prealabile, de către un grup de persoane, sau care a cauzat daune considerabile păgubașului – se pedepsește cu privațiune de libertate pe un termen de la **2-7 ani**, cu sau fără confiscarea averii, ori cu **amendă în mărime de la 60-80 de salarii minime**.

Penal⁷ cu aplicarea art.79 Cod Penal⁸ stabilită pedeapsa în formă de amendă în mărime de 150 unități convenționale (echivalente a 3000 lei), antecedentele penale sunt stinse [...] - în comiterea infracțiunii prevăzute de art.326 al.1 Cod Penal.

A CONSTATAT:

Inculpatul L.O.L. începînd cu data de 21 mai 2012, susținînd că are influență asupra unor persoane publice străine din cadrul Autorității Naționale pentru Cetățenie din România și Ambasadei României din Republica Moldova, în scopul de a-i determina pe ultimii la favorizarea și urgentarea perfectării documentelor pentru eliberarea pe numele lui L.O.S. a pașaportului cetățeanului României, a pretins de la ultimul bani în sumă totală de 1300 Euro, iar la data de 24.05.2012, în jurul orelor 11.40, aflîndu-se în curtea casei de locuit [...], a primit de la cet. L.O.S. o parte din mijloacele extorcate, în sumă de 100 euro din suma primei tranșe de 500 euro [...], fapt după care a fost reținut în flagrant delict de către colaboratorii Direcției Generale Teritoriale Nord a Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției. [...]

”La aplicarea pedepsei instanța de judecată ține cont de circumstanțele cauzei, de personalitatea inculpatului L.O.L., care a încheiat acord de recunoaștere a vinovăției, se căiește în cele comise și antecedentele penale sunt stinse. Aceste circumstanțe instanța de judecată le atribuie la cele atenuante. Circumstanțe excepționale instanța de judecată n-a stabilit. Circumstanțe agravante instanța de judecată n-a stabilit. Reieșind din circumstanțele menționate mai sus instanța de judecată consideră că reeducare și corectarea inculpatului L.O.L. poate avea loc prin aplicarea pedepsei în formă de închisoare pentru a acorda inculpatului posibilitate de a se corecta fiind izolat de societate. În materialele cauzei acțiune civilă nu este înaintată. În baza celor expuse conform art.384-389 și 509 CPP instanța de judecată

CONDAMNĂ:

De recunoscut L.O.L. culpabil în comiterea infracțiunii prevăzute de art.326 al.1 CP și în baza acestei legi de-i numit numit pedeapsă în formă de închisoare pe termen de 3 luni cu ispășirea pedepsei în penitenciar de tip semiînchis. [...]”

COMENTARIU:

---

⁷ **Art.152 al.2 lit.c) CP** din 2002 prevede vătămarea intenționată medie a integrității corporale sau a sănătății săvîrșită asupra soțului (soției) sau unei rude apropiate – se pedepsește cu **închisoarea pe un termen de la 3 la 7 ani.**

⁸ **Art.79 CP** prevede posibilitatea aplicării unei pedepse mai blînde decît cea prevăzute de lege, atunci cînd există circumstanțe excepționale ale cauzei.

Instanța a calificat infracțiunea săvârșită de inculpat conform art.326 al.(1) – trafic de influență, pentru care se prevede pedeapsa de amendă de la 500 la 1500 u.c. sau închisoare pe un termen de pînă la 3 ani.

În procesul de individualizare a pedepsei, instanța califică încheierea de către inculpat a acordului de recunoaștere a vinovăției (art.80 CP, pentru care legea prevede reducerea cu 1/3 din termenul maxim de pedeapsă, în acest caz, termenul maxim de închisoare ar fi trebuit să fie redus de la 3 la 2 ani). La fel, căința sinceră (presupusă la încheierea acordului de recunoaștere a vinovăției în baza art.80 CP) este apreciată de către instanță ca circumstanța atenuantă, conform art.76 alin.(1) lit.f), pentru care poate aplica pedeapsa minimă. Totodată, instanța califică și faptul că antecedentele penale ale inculpatului sunt stinse tot ca pe o circumstanță atenuantă (!) în această cauză.

În final, instanța a aplicat pedeapsa de 3 luni închisoare. Astfel, instanța de judecată, folosind aceeași împrejurare de recunoaștere a vinovăției prin prisma a 2 articole diferite din CP, art.76 și 80, atribuind la circumstanțe atenuante faptul că antecedentele penale au fost stinse, reușește să scadă pedeapsa de pînă la 3 ani privațiune de libertate pînă la 3 luni privațiune de libertate.

Instanța de judecată face abstracție că în aceeași instanță, judecătoria Glodeni, inculpatul a mai fost atras de 3 ori la răspundere penală pentru săvîrșirea infracțiunilor de delapidare, furt și vătămări corporale grave, toate săvîrșite în forma agravată (prevăzute de alineatele 2 ale articolelor respective), ceea ce îl caracterizează ca persoană. În toate 3 cazuri i s-a aplicat pedeapsa minimă prevăzută de lege sau sub minimul prevăzut de lege (în ultimul caz în loc de minimul de 3 ani închisoare a achitat o amendă de 150 u.c. – 3000 pentru săvîrșirea vătămarilor corporale grave, deoarece instanța a constatat că acesta se afla în circumstanțe excepționale). Chiar dacă de 3 ori anterior inculpatul nu s-a corectat fiindu-i aplicate pedepsele cele mai mici și chiar mai mici decît cele mai mici, instanța a decis să califice faptul stingerii antecedentelor sale penale ca o circumstanță atenuantă și să îi aplice din nou o pedeapsă minimă.

IV.5.6. Înlăturarea condițiilor ce au contribuit la săvîrșirea infracțiunilor: încheieri interlocutorii

Art.218 CPP prevede posibilitatea implicării instanțelor de judecată în procesul de preîntîmpinare a încălcărilor admise de către organele statului, persoanele cu funcții de răspundere, procurori. Astfel, odată cu adoptarea sentinței, instanța poate emite încheieri interlocutorii, ce se aduc la cunoștința persoanelor vizate, urmînd ca acestea în termen de cel mult o lună să informeze instanța de judecată

despre rezultatele soluționării faptelor expuse în încheiere. În cadrul judecării dosarelor de corupție, instanțele de judecată relevă situații vulnerabile ce favorizează fenomenul corupției, însă nu reacționează la asemenea situații.

În cadrul dosarelor studiate s-a constatat un singur caz (0,5% din toate dosarele) în care a fost emisă o asemenea încheiere, adresate unei instituții penitenciare. Copia răspunsului organului vizat nu este anexat la dosar.

Concluziile secțiunii IV.5.:

În 60% din cazuri, instanțele emit sentințe de condamnare a inculpaților, în 31% - sentințe de încetare și în 9% - sentințe de achitare a procesului penal în privința inculpaților. Încadrarea juridică a faptelor nu se modifică simțitor în cadrul examinării dosarelor de către instanțele superioare.

Totodată, studiul atestă un șir de abuzuri admise de către instanțele de judecată în procesul de individualizare și aplicare a pedepselor. În special, instanțele utilizează excesiv anumite prevederi ale CP care le permit ușurarea considerabilă a situației inculpaților/condamnaților:

a. *În fiecare al treilea caz examinat (27-29%) instanțele dispun liberarea de răspundere penală și atragerea la răspundere contravențională (art.55 CP).*

b. *În nouă din zece cazuri de corupție pe care se pronunță condamnări (91%), judecătorii aplică acordul de recunoaștere a vinovăției, cu reducerea a 1/3 din pedeapsa maximă (art.80 CP).*

c. *În fiecare al treilea caz pe care se pronunță condamnări (26-27%) instanțele dispun aplicarea pedepselor mai blânde în legătură cu anumite circumstanțe excepționale, caz în care instanțele pot aplica pedepse sub limita prevăzută de lege și pot să nu aplice pedepsele complementare obligatorii (cum ar fi privarea de dreptul de a ocupa o anumită funcție pe un termen de pînă la 5 ani (art.79 CP).*

d. *În fiecare al treilea caz (33-29%) instanțele dispun suspendarea executării pedepsei privative de libertate.*

În consecință, din totalul persoanelor condamnate pentru acte de corupție 78-86% au achitat amenzi penale în valoare medie de 10.600-11.800 lei, iar persoanele în privința cărora a încetat procesul penal – au achitat amenzi contravenționale în valoare medie de 2.500-2.540 lei, în condițiile în care valoarea medie a mitei care a stabilită în studiu a fost de 12.245 lei, iar persoanele vătămate prin actele de corupție înaintează pretenții materiale în valoare medie de 24.840 lei.

Doar în 3 cazuri (1,5%) persoanele atrase la răspundere penală pentru corupție au executat pedepse reale privative de libertate, cu o durată medie de 7 luni: 1 caz – 3 luni, 1 caz – 6 luni, 1 caz – 12 luni. În toate aceste cazuri a fost vorba despre săvîrșirea infracțiunii de trafic de influență. Doar 1 din aceștia era funcționar public, pedeapsa sa fiind privațiune de libertate pentru 6 luni pentru actul de corupție săvîrșit.

În 35-31% din cazuri persoanelor condamnate li s-a aplicat pedeapsa complementară obligatorie de privare de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita anumite activități. Ceea ce înseamnă posibilitatea pentru 2/3 din toate persoanele condamnate pentru corupție de a reveni în funcția deținută anterior.

S-a depistat un singur caz de emitere a încheierii interlocutorii de către instanța de judecată concomitent cu adoptarea sentinței, în vederea înlăturării încălcărilor constatate în cadrul autorităților publice cu prilejul examinării dosarelor de corupție. Acest lucru, în contextul în care 2/3 din toate actele de corupție se săvârșesc prin întreprinderea de către subiectul pasiv a acțiunilor contrare atribuțiilor sale de serviciu sau pentru neîndeplinirea atribuțiilor sale de serviciu.

S-a mai stabilit că partea acuzării nu înaintează în judecată, iar instanțele de judecată nu condamnă și sancționează actele de corupere pasivă săvârșite prin alte forme decât primirea recompenselor ilicite, ignorând în totalitate alte 4 forme posibile ale acestei componente de infracțiuni: pretinderea, acceptarea recompenselor ilicite sau oferta ori promisiunea acestora. Aceeași este situația cu abuzurile de putere care cauzează daune considerabile interesului public – nu se examinează infracțiuni de acest gen săvârșite împotriva interesului public. Instanțele nu confiscă niciodată rezultatele infracțiunilor de corupție, limitându-se de obicei la restituirea sumelor de bani transmise sub control în cadrul flagrantului, adică a banilor oferiți tot de către stat. În acest fel, infractorii nici nu sunt pedepsiți, nici nu sunt preveniți să nu săvârșească alte acte de corupție pe viitor.

Recomandările secțiunii IV.5.:

- a.** Pe cale legislativă de revăzut sancțiunile pentru infracțiunile de corupție în vederea sporirii pedepselor și atribuirii categoriei de infracțiuni grave. Totodată, urmează a fi stabilit plafonul minim al pedepsei și nu doar cel maxim (cum este în cazul art.326 alin.(1) CP).
- b.** Introducerea în CP a noțiunii de infracțiune de corupție, pentru care să fie interzisă aplicarea art.55, 79, 90 și 94 CP, precum și aplicarea limitată a prevederilor art.80 CP (condiționată de colaborare în vederea documentării altor cazuri de corupție și conexe).
- c.** Precizarea în legislație că în cazul încheierii acordului de recunoaștere a vinovăției în baza art.80, nu poate fi aplicată circumstanța atenuantă prevăzută la art.76 alin.(1) lit.f) – căința sinceră și contribuirea la descoperirea infracțiunii.
- d.** Precizarea în legislație că prin circumstanță excepțională nu pot fi încadrate repetat alte circumstanțe atenuante stabilite de către instanță sau faptul încheierii acordului de recunoaștere a vinovăției.
- e.** Instanțele urmează să respecte strict prevederile articolelor relevante din Codul penal, Codul de procedură penală, prevederile Convenției Organizației Națiunilor Unite împotriva corupției, adoptată la New York la 31 octombrie 2003 și ratificată de RM prin legea din 6.07.2007, Convenției penale privind corupția, adoptată la Strasbourg la 27.01.1999 și ratificată de RM prin legea din 30.10.2003, Convenției Consiliului Europei privind spălarea banilor, depistarea, sechestrarea și confiscarea

veniturilor provenite din activitatea infracțională și finanțarea terorismului, adoptată la Varșovia la 16 mai 2005 și ratificată de RM prin legea din 13.07.2007, Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale din 4.11.1950 cu protocoalele adiționale, și alte tratate internaționale relevante la care RM este parte, de jurisprudența Curții Europene pentru Drepturile Omului, referitoare la respectarea drepturilor omului, inclusiv la cercetarea și aprecierea probelor și la motivarea hotărârilor de către instanțele naționale.

- f.** De asemenea, pentru unificarea practicii judiciare, instanțele urmează să se ghideze de explicațiile date de către Plenul Curții Supreme de Justiție în hotărârile sale: „Cu privire la aplicarea legislației referitoare la răspunderea penală pentru corupere pasivă ori activă” nr.5 din 30.03.2009, „Cu privire la aplicarea în practica judiciară a principiului individualizării pedepsei penale” nr.16 din 31 mai 2004, „Privind judecarea cauzelor penale în procedura acordului de recunoaștere a vinovăției” nr.6 din 24.12.2010, etc.
- g.** La individualizarea pedepsei trebuie să fie luată în considerare și valoarea sumei de bani sau foloase primite, pretinse, promise, oferite necuvenit, criteriu care ar urma să sporească pedeapsa.
- h.** Disponibilitatea efectuării anchetei sociale cu întocmirea raportului prezentențial pe cauzele de corupție.
- i.** De elaborat o hotărâre explicativă pe individualizarea pedepsei pe infracțiunile de corupție cu o analiză detaliată a elementelor de individualizare a pedepselor pe baza criteriilor generale prevăzute la art.75 CPP.
- j.** Analiza periodică în instanțe a practicii neunitare a problematicii individualizării pedepselor în cazul infracțiunilor de corupție în vederea uniformizării practicii.
- k.** Generalizarea de către Curtea Supremă de Justiție a practicii de judecare a cauzelor pe infracțiuni de corupție, inclusiv pe individualizarea pedepselor cu elaborarea de recomandări respective.
- l.** Crearea completelor specializate în instanțe pentru judecarea cauzelor pe infracțiuni de corupție sau, alternativ prevederea expresă a obligativității examinării cauzelor de corupție în complete formate din 3 judecători.
- m.** Elaborarea unui ghid de individualizare a pedepselor pe infracțiuni de corupție ce ar veni ca un suport suplimentar pentru judecători la judecarea acestor cauze și întocmirea hotărârilor.
- n.** Sporirea numărului de cursuri de formare continuă a judecătorilor și procurorilor la Institutul Național de Justiție în domeniul investigării și judecării cauzelor de corupție, inclusiv individualizarea pedepselor pe aceste categorii de dosare.
- o.** Înaintarea în instanță a dosarelor de corupere pasivă săvârșite în alte forme decât primirea recompenselor necuvenite de către procurori, precum și condamnarea și sancționarea acestor cazuri de către instanțele de judecată.
- p.** Definirea în legislație a noțiunii de daune considerabile aduse interesului public (art.123 CP).
- r.** Aplicarea confiscării speciale de către instanțele de judecată a tuturor rezultatelor infracțiunilor de corupție, în special în cazul recunoașterii vinovăției de către inculpat.

V. CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

În cadrul acestui capitol sunt reiterate concluziile și recomandările formulate în cadrul capitolelor II-IV.

Cît privește capitolul II. CARACTERIZAREA FENOMENULUI CORUPȚIEI

II.1. Incidența faptelor coruptionale

Concluziile secțiunii II.1.:

Avînd în vedere că, în viața reală incidența corupției active trebuie să fie egală cu cea a corupției pasive, deoarece de fiecare dată cînd cineva acceptată, solicită sau estorcă o remunerație / comision ilicit, există și cineva care o oferă, coraportul atît de diferit dintre dosarele penale instrumentate pe forme de corupție pasivă și activă (26% - corupere pasivă și 3% - corupere activă) vorbește despre următoarele:

a. *În cadrul tranzacției ilicite de corupție, **partea care este cel mai des nemulțumită și, prin urmare denunță comportamentul celeilalte părți organelor de drept, este cetățeanul de rînd.** Posibilele cauze ale nemulțumirii lui ar fi: prezența elementului de estorcare, insatisfacția în legătură cu contraprestația funcționarului sau în legătură cu mărimea comisionului ilicit pretins.*

b. ***Eficiența organelor de drept în procesul de documentare a infracțiunilor de corupție este într-o mare măsură dependent de denunțul făcut de către una din părțile implicate în tranzacția ilicită.** Șansele documentării concomitente a subiecților activi și pasivi în infracțiunile de corupție și atragerea ambilor la răspundere penală sunt foarte reduse în RM.*

c. ***Subiecții activi ai infracțiunilor de corupție (corupătorii) sunt rareori atrași la răspundere penală** deoarece legislația în vigoare le oferă concesiunea de scutire de consecințe penale în cazul denunțării infracțiunii și colaborării de organul de urmărire penală.*

Totodată, o altă concluzie importantă ce se impune în acest context este cea cu privire la competențele CNA de urmărire penală a infracțiunilor de corupție după 1 octombrie 2012, din care au fost excluse art.191 alin.(2) lit.d) – delapidarea averii străine cu folosirea situației de serviciu, alin.(4) și (5) – aceeași infracțiune săvîrșită cu folosirea situației de serviciu, agravată de proporții mari și foarte mari. După cum se vede din analiza efectuată, ponderea acestora este considerabilă – 6% din eșantionul total studiat (în care se includ și alte infracțiuni decît cele de corupție), sau de 7,5% din eșantionul studiat al actelor de corupție.

Recomandările secțiunii II.1.:

a. Implementarea mecanismelor de testare a integrității profesionale, în vederea stimulării denunțării actelor de corupere activă.

b. Revizuirea competențelor de urmărire penală ale CNA prevăzute la art.269 CPP, modificate la 25 mai 2012, astfel încât acestea să cuprindă tot spectrul de infracțiuni de corupție și conexe, adăugînd următoarele componente: delapidarea averii străine art.191 alin.(2), numai atunci cînd prejudiciul respectiv a fost cauzat autorităților și instituțiilor publice, întreprinderilor de stat sau bugetului public național.

c. De asemenea, se recomandă excluderea din competențele CNA a atribuțiilor de investigare a infracțiunilor prevăzute la art.328 (excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu), atunci cînd infracțiunea nu aduce atingere interesului public, nu a cauzat prejudicii autorităților și instituțiilor publice, întreprinderilor de stat sau bugetului public național. Principalul motiv în acest sens este că marea majoritatea a cazurilor de excese și depășiri se referă la maltratări și tortură admise de către organele de poliție, în acest sens existînd organe specializate de prevenire și combatere a torturii.

d. Examinarea oportunității completării competențelor CNA cu investigarea infracțiunii prevăzute la art.190 alin.(2) lit.d) – escrocheria cu folosirea situației de serviciu. În acest sens, poate fi stabilită aceeași condiție care este recomandată și pentru art.191 alin.(2) și art.328 – atunci cînd a cauzat prejudicii autorităților și instituțiilor publice, întreprinderilor de stat sau bugetului public național.

II.2. Locul săvîrșirii infracțiunii

Concluziile secțiunii II.2.:

Deși nu pare a fi surprinzător faptul că locul obișnuit al săvîrșirii infracțiunilor de corupție sunt birourile de serviciu, el permite desprinderea unei concluzii foarte importante pentru a caracteriza fenomenul corupției în RM: subiecții infracțiunii, și în special funcționarii, săvîrșesc acte de corupție în cadrul lor obișnuit de activitate, fără a simți nevoia de a se ascunde. Prin urmare, corupția este o practică firească în cadrul serviciului public.

Recomandările secțiunii II.2.:

Promovarea implementării măsurilor de supraveghere audio/video, de testare a integrității profesionale în cadrul normal de activitate profesională cel puțin al anumitor categorii de funcționari, cum ar fi actorii din sistemul justiției, activitatea cărora este deosebit de importantă pentru funcționarea statului și menținerea încrederii cetățenilor în autoritatea statului – devine argumentată. Cunoașterea faptului că integritatea funcționarilor la locul de muncă se află sub o monitorizare deschisă și autorizată ab initio, ar transmite un mesaj clar că săvîrșirea actelor de corupție la locul de muncă este totuși un lucru greșit, pentru el nu este loc în cadrul normal al desfășurării activității profesionale. Introducerea acestor măsuri ar crea anumite complicații de ordin logistic, cum ar fi găsirea timpului în afara orelor de program și a unui loc în afara biroului de serviciu pentru asemenea tranzacții, ceea ce ar putea avea un efect preventiv, făcîndu-i pe cei corupți să se simtă infractori.

II.3. Profilul infractorului

Concluziile secțiunii II.3.:

Studiind profilul subiecților abuzurilor de serviciu și cel al subiectului coruperii pasive (funcționarii corupți) se observă că aceste două categorii prezintă mai multe trăsături comune. Astfel, putem spune că profilul ce se conturează al funcționarilor care abuzează de funcția pe care o dețin și a celor care iau mită este următorul: bărbat (80%), cu o vîrstă de aproximativ 40-42 ani, cu studii superioare (66-85%), care activează, cel mai probabil, în cadrul organelor de drept sau justiției (32-45%), în cadrul unei autorități publice (17-24%), exercitînd o funcție de execuție sau conducere de aproximativ 5-8 ani, fără antecedente penale (100%).

Mai devreme s-a constatat că, de regulă, actele de corupție se denunță de către cei care urmează să transmită mita funcționarului public. Prin urmare, profilul denunțatorului actelor de corupție ar trebui să se potrivească profilului subiectului coruperii active (corupătorului) și celui al traficantului de influență.

Cu toate acestea, între ei există diferențe considerabile. Astfel, dacă profilul corupătorilor și traficantilor este cel al unui bărbat (85%) cu vîrsta medie de aproximativ 41 ani, cu studii superioare (58%), neangajat (28%) sau angajat la o întreprindere (24%), fie în cadrul unui organ de drept (12%), avînd o vechime în muncă de aproximativ 6 ani, atunci în cazul profilului denunțătorilor actelor de corupție, vorbim despre un bărbat (73%) cu vîrsta medie de 32 de ani, fără studii superioare (86%), aproape la sigur neangajat în cîmpul muncii (72%) și care nu are nici o relație specială cu funcționarul căruia îi oferă mită (93%). Avînd în vedere reticența generală a populației de conlucrare cu organele de drept, este curioasă tendința pronunțată în acest sens manifestată de tinerii șomeri.

O altă concluzie interesantă ce se desprinde este că, deși în mod tradițional profilul clasic asociat cu cel al traficantului de influență este cel al avocatului, datele studiului arată că incidența lor este cel puțin de 2,5 ori mai mică decît cea a exponenților organelor de drept.

II.4. Mobilul infracțiunii

Concluziile secțiunii II.4.:

Studiul demonstrează cu certitudine că motivația principală din care funcționarii publici se angajează în acte de corupție este cea de îmbogățire. Astfel, în 95% din toate cazurile studiate, funcționarii pretindeau și primeau sume de bani. Valoarea medie a mitei pretinse a fost de 12.245 lei.

Cît privește scopurile urmărite de persoanele care oferă mită funcționarilor – aceștia își doresc încălcarea legii de către funcționari în proporție de 74% din cazuri: fie în forma neîndeplinirii obligațiilor

de serviciu ale acestora (20%), fie în forma îndeplinirii unei acțiuni ce contravine funcției lor (54%). Cele mai frecvente cazuri în acest sens se referă la desfășurarea urmăririi penale, susținerea examenelor, eliberarea certificatelor, stabilirea invalidității și a pensiei, eschivarea de la îndeplinirea serviciului militar, eludarea controalelor vamale și a percepției taxelor vamale, neîndeplinirea proceselor verbale de constatare a contravențiilor.

Recomandările secțiunii II.4.:

Având în vedere scopul evident de îmbogățire urmărit de funcționarii corupți, se recomandă promovarea și implementarea mecanismelor de atragere la răspundere penală pentru îmbogățire ilicită, confiscarea extinsă și, în acest sens, inversarea sarcinii probei privind averile deținute de către funcționarii corupți.

Cît privește capitolul III. URMĂRIREA PENALĂ

- III.1. Organele care desfășoară urmărirea penală (art.266-272 CPP)**
- III.2. Sesizarea organului de urmărire penală (art.262 CPP)**
- III.3 Calificarea infracțiunii în cadrul urmăririi penale (art.274 CPP)**
- III.4. Aplicarea măsurilor preventive pe parcursul procesului penal (art.178, 179, 180, 185, 188, 191, 192, 200, 203 CPP)**
- III.5. Documentarea infracțiunii**
- III.6. Înaintarea pretențiilor materiale de către partea vătămată**
- III.7. Evoluții legislative privind utilizarea interceptărilor în cadrul urmăririi penale a infracțiunilor de corupție**

Concluziile secțiunilor III.1.- III.8:

Studiul a demonstrat că pe eșantionul cercetat, CCCEC a avut rol de lider în procesul de documentare a infracțiunilor de corupție, iar Procuratura Anticorupție a fost lider la capitolul conducerea urmăririi penale pe cazuri de corupție (62%) în raport cu alte procuraturi. Pe de altă parte, deși organele procuraturii au efectuat investigații operative în privința a 4% din dosare, a pornit urmărirea penală pe 25% din cauze și a exercitat nemijlocit urmărirea penală pe 34% din cauzele de corupție studiate. Astfel, se observă anumite tendințe de preluare a instrumentării cauzelor de corupție de către procurori din gestiunea altor organe. Totodată, deși există o procuratură specializată în acest sens, conducerea urmăririi penale pe aproape 40% din dosarele de corupție a fost efectuată de către alte procuraturi.

Marea majoritate a dosarelor penale de corupție sunt inițiate în baza plîngerilor și denunțurilor (80%) și mai rar din oficiu de către organele de drept (19%). Ponderele dosarelor penale de corupție intentate în

baza plîngerilor și denunțurilor anonime a fost infimă (1%). Cele mai multe din aceste sesizări (63%) sunt examinate în decurs de o zi, după care procesul de urmărire penală durează în mediu 2,5 luni.

Aparent, calificarea juridică a infracțiunilor de corupție la momentul intentării dosarului penal poate depinde atât de natura faptei investigate, dar și de instrumentele procesuale disponibile pentru investigarea actelor de corupție. Deoarece încadrarea juridică nu pare să se modifice esențial ulterior, faptul dat denotă mai degrabă că organele de drept nu dispun de toate mijloacele necesare în mod firesc pentru instrumentarea actelor de corupție la etapa inițială, în special fiind permisă limitativ utilizarea interceptării comunicărilor. În acest sens, ultimele modificări ale legislației procesuale care au intrat în vigoare din octombrie 2012 nu au venit să ofere soluții în acest sens, ci mai curînd să creeze dificultăți adiționale. Astfel, dacă au fost create posibilități mai bune de investigare de aproximativ 4,5% din cazuri de corupție depistate pînă atunci în sectorul privat, atunci au fost înrăutățite condițiile în care pot fi investigate peste 70% din cazurile de corupție în sectorul public.

Cele mai populare măsuri preventive aplicate pe parcursul penal au fost obligația de nepărsire a țării/localității (71%), urmate de arestările preventive și la domiciliu (17%). Marea majoritate a actelor de corupție au fost documentate în flagrant (63%), acțiunile de urmărire penală fiind autorizate de obicei în prealabil și rareori în decurs de 24 de ore. Cele mai frecvente mijloace de probă administrate de organele de urmărire penală au fost audierile (61%) și mult mai rar interceptarea comunicărilor (5%), înregistrarea de imagini (3%) și percheziții (3%). Suma medie a pretențiilor materiale înaintate de victimele (părți vătămate) ale actelor de corupție la etapa urmăririi penale a fost de 24.840 lei, adică dublu în raport cu valoarea medie a mitei pretinse.

Recomandările secțiunii II.4.:

c. În privința cadrului normativ – asigurarea posibilităților suficiente de investigare a actelor de corupție, chiar de la etapa inițială. În acest sens, interceptarea comunicărilor trebuie să fie posibilă în toate cazurile de bănuială de corupere pasivă, activă, abuz în serviciu, trafic de influență și delapidarea averii statului cu folosirea situației de serviciu, indiferent pe prezența agravantelor, care, de regulă, nici nu pot fi stabilite la etapa inițială în lipsa posibilității de aplicare a interceptărilor pentru componentele de infracțiune de bază ce țin de corupție. În acest sens, urmează a fi revizuită lista exhaustivă a infracțiunilor prevăzute la art.132/8 CPP pe care pot fi efectuate interceptări ale comunicărilor, astfel încît să fie incluse componentele de infracțiuni:

- art.190 alin.(2) lit.d) – escrocherie săvîrșită cu folosirea situației de serviciu;
- art.191 alin.(2) lit.d) – delapidarea averii străine cu folosirea situației de serviciu;
- art.191 alin.(3) și (4) – delapidarea averii străine săvîrșită de un grup criminal organizat sau de o organizație criminală, sau în proporții mari;
- art.326 alin.(2) lit.b)-d) – traficul de influență săvîrșit de două sau mai multe persoane; cu primirea de bunuri sau avantaje în proporții mari; urmate de influența promisă sau de obținerea rezultatului urmărit.
- Art.327 alin.(2) lit.b) și c) – abuzul de putere sau abuzul de serviciu săvîrșit de o persoană cu funcții de demnitate publică; soldată cu urmări grave.

• Art.327 alin.(3) – abuzul de putere sau abuzul de serviciu săvârșit în interesul unui grup criminal organizat sau a unei organizații criminale.

d. În privința practicii de urmărire penală – avînd în vedere motivația preponderent financiară a funcționarilor care se angajează în acte de corupție – introducerea obligativității efectuării în cazurile de corupție a investigațiilor financiar-paralele și a proprietății bănuितului, învinuitului (spre exemplu, obligarea prin intermediul instrucțiunilor metodologice ale Procurorului General).

Cît privește capitolul IV. EXAMINAREA JUDICIARĂ

IV.1. Instanțele de judecată care examinează cazuri de corupție

Concluziile secțiunii IV.1.:

Din tabelul și constatările de mai sus se observă o activitate mai intensă a organelor de drept în zona de nord a țării, 49% din cauzele de corupție pentru perioada studiată fiind examinate de către judecătorii din circumscripția teritorială a CA Bălți. Această cifră este considerabilă în special prin comparație cu numărul de dosare transmise în judecată în zona de centru a țării, din circumscripția teritorială a CA Chișinău.

IV.2. Numărul ședințelor de judecată în care se examinează cauzele de corupție.

Tergiversări

Concluziile secțiunii IV.2.:

Aproape jumătate (42%) din toate dosarele de corupție se examinează în instanța de judecată într-o singură ședință, fapt datorat examinării acestor cauze în procedura simplificată a acordului de recunoaștere a vinovăției. În mediu, un dosar de corupție este examinat în instanțele de judecată în aproximativ 3,7 ședințe.

În 40% de cazuri, responsabili de tergiversarea examinării dosarului se datorează părții apărării (inculpatului și apărătorului său), în 18% din cazuri – acuzatorului de stat și în 8% din cazuri – judecătorului.

IV.3. Realizarea dreptului la apărare a inculpatului

Concluziile secțiunii IV.3.:

Dacă e să confruntăm datele privind realizarea dreptului la apărare al inculpaților în procesele de corupție, în care aproape jumătate (49%) se mulțumesc doar cu serviciile avocaților plătiți, cu datele privind sentințele adoptate de instanțele de judecată și pedepsele aplicate, ajungem la concluzia că avocații din oficiu fie au o prestație cu o înaltă rată de satisfacție pentru clienții lor, fie că inculpații nu prea se sperie de sancțiunile ce îi așteaptă, fie că inculpații își rezolvă probleme fără a investi bani în avocații plătiți.

IV.4. Modificarea acuzării de către procuror. Poziția procurorului în cadrul susținerilor verbale în vederea agravării sau atenuării situației inculpatului**Concluziile secțiunii IV.4.:**

În cadrul susținerilor verbale, în jumătate (50%) din toate cazurile studiate procurorii au solicitat instanței de judecată aplicarea articolelor CP prin care se atenuază situația inculpatului.

Dintre acestea, în marea majoritate a cazurilor procurorii au solicitat încuviințarea instanței de judecată pentru încheierea acordului de recunoaștere a vinovăției cu inculpatul. În mod tradițional, în sistemul de drept anglo-saxon, acordul de recunoaștere a vinovăției, în care inculpatul beneficiază de o reducere substanțială a pedepsei (în RM – cu 1/3 din plafonul maxim) în rezultatul negocierii cu partea acuzării a recunoașterii vinovăției sale și a colaborării în vederea punerii sub acuzare a altor făptuitori, de regulă mai importanți (așa-zisii “pești mari”).

În RM, această procedură pare a fi utilizată doar ca o procedură simplificată de examinare a cazurilor de corupție, care scutește instanța și procurorul de griji suplimentare, iar pe inculpat – de 1/3 din plafonul maxim al pedepsei prevăzute.

Recomandările secțiunii IV.4.:

Limitarea posibilității de aplicare a prevederilor art.80 la examinarea dosarelor de corupție și condiționarea aplicării lui de conlucrarea în vederea demascării altor persoane implicate în săvârșirea infracțiunilor, inclusiv de corupție.

IV.5. Sentințele adoptate de instanțele de judecată

Concluziile secțiunii IV.5.:

În 60% din cazuri, instanțele emit sentințe de condamnare a inculpaților, în 31% - sentințe de încetare și în 9% - sentințe de achitare a procesului penal în privința inculpaților. Încadrarea juridică a faptelor nu se modifică simțitor în cadrul examinării dosarelor de către instanțele superioare.

Totodată, studiul atestă un șir de abuzuri admise de către instanțele de judecată în procesul de individualizare și aplicare a pedepselor. În special, instanțele utilizează excesiv anumite prevederi ale CP care le permit ușurarea considerabilă a situației inculpaților/condamnaților:

e. În fiecare al treilea caz examinat (27-29%) instanțele dispun liberarea de răspundere penală și atragerea la răspundere contravențională (art.55 CP).

f. În nouă din zece cazuri de corupție pe care se pronunță condamnări (91%), judecătorii aplică acordul de recunoaștere a vinovăției, cu reducerea a 1/3 din pedeapsa maximă (art.80 CP).

g. În fiecare al treilea caz pe care se pronunță condamnări (26-27%) instanțele dispun aplicarea pedepselor mai blânde în legătură cu anumite circumstanțe excepționale, caz în care instanțele pot aplica pedepse sub limita prevăzută de lege și pot să nu aplice pedepsele complementare obligatorii (cum ar fi privarea de dreptul de a ocupa o anumită funcție pe un termen de pînă la 5 ani (art.79 CP).

h. În fiecare al treilea caz (33-29%) instanțele dispun suspendarea executării pedepsei privative de libertate.

În consecință, din totalul persoanelor condamnate pentru acte de corupție 78-86% au achitat amenzi penale în valoare medie de 10.600-11.800 lei, iar persoanele în privința cărora a încetat procesul penal – au achitat amenzi contravenționale în valoare medie de 2.500-2.540 lei, în condițiile în care valoarea medie a mitei care a stabilită în studiu a fost de 12.245 lei, iar persoanele vătămate prin actele de corupție înaintează pretenții materiale în valoare medie de 24.840 lei.

Doar în 3 cazuri (1,5%) persoanele atrase la răspundere penală pentru corupție au executat pedepse reale privative de libertate, cu o durată medie de 7 luni: 1 caz – 3 luni, 1 caz – 6 luni, 1 caz – 12 luni. În toate aceste cazuri a fost vorba despre săvîrșirea infracțiunii de trafic de influență. Doar 1 din aceștia era funcționar public, pedeapsa sa fiind privațiune de libertate pentru 6 luni pentru actul de corupție săvîrșit.

În 35-31% din cazuri persoanelor condamnate li s-a aplicat pedeapsa complementară obligatorie de privare de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita anumite activități. Ceea ce înseamnă posibilitatea pentru 2/3 din toate persoanele condamnate pentru corupție de a reveni în funcția deținută anterior.

S-a depistat un singur caz de emiteră a încheierii interlocutorii de către instanța de judecată concomitent cu adoptarea sentinței, în vederea înlăturării încălcărilor constatate în cadrul autorităților publice cu

prilejul examinării dosarelor de corupție. Acest lucru, în contextul în care 2/3 din toate actele de corupție se săvârșesc prin întreprinderea de către subiectul pasiv a acțiunilor contrare atribuțiilor sale de serviciu sau pentru neîndeplinirea atribuțiilor sale de serviciu.

S-a mai stabilit că partea acuzării nu înaintează în judecată, iar instanțele de judecată nu condamnă și sancționează actele de corupere pasivă săvârșite prin alte forme decât primirea recompenselor ilicite, ignorând în totalitate alte 4 forme posibile ale acestei componente de infracțiuni: pretinderea, acceptarea recompenselor ilicite sau oferta ori promisiunea acestora. Aceeași este situația cu abuzurile de putere care cauzează daune considerabile interesului public – nu se examinează infracțiuni de acest gen săvârșite împotriva interesului public. Instanțele nu confiscă niciodată rezultatele infracțiunilor de corupție, limitându-se de obicei la restituirea sumelor de bani transmise sub control în cadrul flagrantului, adică a banilor oferiți tot de către stat. În acest fel, infractorii nici nu sunt pedepsiți, nici nu sunt preveniți să nu săvârșească alte acte de corupție pe viitor.

Recomandările secțiunii IV.5.:

- a. Pe cale legislativă de revăzut sancțiunile pentru infracțiunile de corupție în vederea sporirii pedepselor și atribuirii categoriei de infracțiuni grave. Totodată, urmează a fi stabilit plafonul minim al pedepsei și nu doar cel maxim (cum este în cazul art.326 alin.(1) CP).*
- b. Introducerea în CP a noțiunii de infracțiune de corupție, pentru care să fie interzisă aplicarea art.55, 79, 90 și 94 CP, precum și aplicarea limitată a prevederilor art.80 CP (condiționată de colaborare în vederea documentării altor cazuri de corupție și conexe).*
- c. Precizarea în legislație că în cazul încheierii acordului de recunoaștere a vinovăției în baza art.80, nu poate fi aplicată circumstanța atenuantă prevăzută la art.76 alin.(1) lit.f) – căința sinceră și contribuirea la descoperirea infracțiunii.*
- d. Precizarea în legislație că prin circumstanță excepțională nu pot fi încadrate repetat alte circumstanțe atenuante stabilite de către instanță sau faptul încheierii acordului de recunoaștere a vinovăției.*
- e. Instanțele urmează să respecte strict prevederile articolelor relevante din Codul penal, Codul de procedură penală, prevederile Convenției Organizației Națiunilor Unite împotriva corupției, adoptată la New York la 31 octombrie 2003 și ratificată de RM prin legea din 6.07.2007, Convenției penale privind corupția, adoptată la Strasbourg la 27.01.1999 și ratificată de RM prin legea din 30.10.2003, Convenției Consiliului Europei privind spălarea banilor, depistarea, sechestrarea și confiscarea veniturilor provenite din activitatea infracțională și finanțarea terorismului, adoptată la Varșovia la 16 mai 2005 și ratificată de RM prin legea din 13.07.2007, Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale di 4.11.1950 cu protocoalele adiționale, și alte tratate internaționale relevante la care RM este parte, de jurisprudența Curții Europene pentru Drepturile Omului, referitoare la respectarea drepturilor omului, inclusiv la cercetarea și aprecierea probelor și la motivarea hotărârilor de către instanțele naționale.*

- f.** De asemenea, pentru unificarea practicii judiciare, instanțele urmează să se ghideze de explicațiile date de către Plenul Curții Supreme de Justiție în hotărârile sale: „Cu privire la aplicarea legislației referitoare la răspunderea penală pentru corupere pasivă ori activă” nr.5 din 30.03.2009, „Cu privire la aplicarea în practica judiciară a principiului individualizării pedepsei penale” nr.16 din 31 mai 2004, „Privind judecarea cauzelor penale în procedura acordului de recunoaștere a vinovăției” nr.6 din 24.12.2010, etc.
- g.** La individualizarea pedepsei trebuie să fie luată în considerare și valoarea sumei de bani sau foloase primite, pretinse, promise, oferite necuvenit, criteriu care ar urmă să sporească pedeapsa.
- h.** Disponerea efectuării anchetei sociale cu întocmirea raportului prezentențial pe cauzele de corupție.
- i.** De elaborat o hotărâre explicativă pe individualizarea pedepsei pe infracțiunile de corupție cu o analiză detaliată a elementelor de individualizare a pedepselor pe baza criteriilor generale prevăzute la art.75 CPP.
- j.** Analiza periodică în instanțe a practicii neunitare a problematicii individualizării pedepselor în cazul infracțiunilor de corupție în vederea uniformizării practicii.
- k.** Generalizarea de către Curtea Supremă de Justiție a practicii de judecare a cauzelor pe infracțiuni de corupție, inclusiv pe individualizarea pedepselor cu elaborarea de recomandări respective.
- l.** Crearea completelor specializate în instanțe pentru judecarea cauzelor pe infracțiuni de corupție sau, alternativ prevederea expresă a obligativității examinării cauzelor de corupție în complete formate din 3 judecători.
- m.** Elaborarea unui ghid de individualizare a pedepselor pe infracțiuni de corupție ce ar veni ca un suport suplimentar pentru judecători la judecarea acestor cauze și întocmirea hotărârilor.
- n.** Sporirea numărului de cursuri de formare continuă a judecătorilor și procurorilor la Institutul Național de Justiție în domeniul investigării și judecării cauzelor de corupție, inclusiv individualizarea pedepselor pe aceste categorii de dosare.
- o.** Înaintarea în instanță a dosarelor de corupere pasivă săvârșite în alte forme decât primirea recompenselor necuvenite de către procurori, precum și condamnarea și sancționarea acestor cazuri de către instanțele de judecată.
- p.** Definirea în legislație a noțiunii de daune considerabile aduse interesului public (art.123 CP).
- r.** Aplicarea confiscării speciale de către instanțele de judecată a tuturor rezultatelor infracțiunilor de corupție, în special în cazul recunoașterii vinovăției de către inculpat.